

บทที่ 3

การแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดในต่างประเทศ

ในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้บริษัทมหาชนจำกัดแปรสภาพกลับเป็นบริษัทจำกัดได้ แต่ในต่างประเทศมีมาตรการกำหนดไว้สำหรับบริษัทมหาชนที่ต้องการแปรสภาพกลับเป็นบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร ซึ่งวิธีการก็แตกต่างกันไปตามลักษณะองค์กรและกฎหมายที่ใช้บังคับของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศที่นำมาศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเทศที่มีระบบกฎหมายแตกต่างกันแต่มีลักษณะองค์กรธุรกิจที่คล้ายกับประเทศไทย ได้แก่ ประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประเทศอังกฤษ

3.1.1 รูปแบบและลักษณะของบริษัท

ในประเทศอังกฤษนั้น ความหมายโดยทั่วไปของคำว่า "บริษัท" หมายถึงองค์การที่บุคคลหลายคนได้เข้าร่วมกิจการกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะประกอบกิจการอย่างใด ๆ ตามที่พระราชกำหนดหรือกฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งองค์การนี้มีสภาพเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้ที่มาร่วมทุนกันนั้น โดยบริษัทมีความสามารถที่จะมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ หรือก่อนนี้ผู้กนิติสัมพันธ์ตลอดจนมีสิทธิที่จะดำเนินคดีหรือถูกฟ้องคดีในนามของตนเองได้ ดังที่ระบุไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัท¹

โดยทั่วไปแล้ว การก่อตั้งบริษัทขึ้นในประเทศอังกฤษนั้นจะต้องมีการจดทะเบียนบริษัท ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท (Companies House) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทในประเทศอังกฤษ โดยสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจะรับจดทะเบียนบริษัทได้ก็แต่บริษัทที่กฎหมายอนุญาตให้จัดตั้ง ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่²

¹ ฉัตรทิพย์ ตันตพประศาสน์, "มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถือหุ้น," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525) หน้า 1

² Geoffrey Morse, Stephen Girvin, Richard Morris, Sandra Frisby and Alastair Hudson, *Charlesworth Company Law*. Seventeenth edition. (London : Sweet&Maxwell, 2005), p.38

(1) บริษัทจำกัดโดยหุ้น (Company Limited by shares)

บริษัทประเภทนี้หมายถึงบริษัทที่บรรดาผู้ถือหุ้นของบริษัทมีความรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทอย่างจำกัด กล่าวคือผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีความรับผิดชอบเพียงค่าหุ้นที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบเท่านั้น ซึ่งหุ้นแต่ละหุ้นมีราคาเท่าใดนั้นก็จะเป็นไปตามที่กำหนดในหนังสือบริคณห์สนธิ (Memorandum of Association) ของบริษัท

(2) บริษัทจำกัดโดยคำรับรอง (Company Limited by Guarantee)

บริษัทประเภทนี้หมายถึงบริษัทที่บรรดาผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทตามจำนวนที่ตนได้ระบุไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ ในกรณีที่บริษัทเลิกกิจการและในขณะที่ตนเป็นผู้ถือหุ้นอยู่หรือภายใน 1 ปีหลังจากที่พ้นจากการเป็นผู้ถือหุ้น

บริษัทประเภทนี้แต่เดิม (ก่อน 22 ธันวาคม ค.ศ.1980) จะมีการออกทุนเรือนหุ้น (Share Capital) ประกอบด้วยหรือไม่มีก็ได้ แต่ในปัจจุบันหากมีการจัดตั้งบริษัทโดยคำรับรอง ตามกฎหมายบริษัท (Companies Act 2006) จะไม่สามารถออกทุนเรือนหุ้นได้ การระดมเงินทุนจึงต้องกู้ยืมเงินจากสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นของบริษัท ด้วยเหตุนี้เองบริษัทประเภทนี้โดยส่วนใหญ่มักจัดตั้งในรูปของสมาคมวิชาชีพ สมาคมการค้า สมาคมเพื่อการวิจัย หรือชมรมต่างๆ ซึ่งมักได้รับเงินสนับสนุนประจำทุกๆ ปี โดยการจัดตั้งในรูปบริษัทก็จะได้รับประโยชน์จากคำว่า "จำกัด" ซึ่งจะปรากฏอยู่ในชื่อของบริษัทนั้นๆ ทำให้ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบอย่างจำกัด³

(3) บริษัทไม่จำกัด (Unlimited Company)

บริษัทประเภทนี้หมายถึงบริษัทที่บรรดาผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทโดยไม่จำกัดจำนวน คล้ายกับความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ แต่มีประโยชน์ดีกว่าผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ 2 ประการคือ

ก. ผู้ถือหุ้นของบริษัทย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของบริษัทเมื่อพ้นกำหนดเวลา 1 ปี นับจากวันที่ขาดจากการเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท

ข. ผู้ถือหุ้นสามารถโอนหุ้นให้แก่บุคคลใดๆ ก็ได้

³ Ibid., p.39

บริษัททั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมานี้ บริษัทที่เป็นที่นิยมในการจัดตั้งมากที่สุดคือ บริษัทจำกัดโดยหุ้น (Company Limited by shares) ซึ่งก็มีลักษณะที่คล้ายกันในทุกประเทศ สำหรับบริษัทจำกัดโดยคำรับรองและบริษัทไม่จำกัดนั้น ไม่ค่อยได้รับความนิยมในการก่อตั้งสำหรับการดำเนินกิจการทางธุรกิจ แต่อาจมีการจัดตั้งอยู่บ้างเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ

การแบ่งแยกบริษัทเป็น 3 ประเภทข้างต้นนั้นเป็นการแบ่งแยกโดยพิจารณาจากความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในบริษัทเป็นสำคัญ นอกจากการแบ่งประเภทดังกล่าวแล้วยังอาจแบ่งประเภทของบริษัทโดยพิจารณาถึงวิธีการจำหน่ายหุ้น รวมถึงจำนวนผู้ถือหุ้นในบริษัท ได้อีกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1.1.1 บริษัทเอกชน (Private Limited Company)

บริษัทเอกชนเป็นบริษัทจดทะเบียนประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายบริษัทของอังกฤษ (Companies Act 2006) ซึ่งหลักเกณฑ์และสาระสำคัญของบริษัทเอกชนมีดังต่อไปนี้

(1) บริษัทเอกชนมักเป็นบริษัทขนาดเล็กหรือบริษัทในเครือญาติ กฎหมายจึงไม่ได้กำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำสำหรับบริษัทประเภทนี้ เมื่อบริษัทเอกชนได้จดทะเบียนแล้ว ก็สามารถประกอบการได้ทันที⁴

(2) บริษัทเอกชนต้องมีสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คน ในกรณีการจัดตั้งบริษัทเอกชนโดยมีสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวนั้น เรียกบริษัทดังกล่าวว่าเป็น บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว (Single-Member Company)* ซึ่งบริษัทประเภทดังกล่าวก็ตกอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติของกฎหมายบริษัทฉบับเดียวกันกับบริษัทเอกชนอื่นๆ แต่อาจมีกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับเพิ่มเติมเท่าที่จำเป็นสำหรับบริษัทประเภทดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประชุม หรือเรื่องมติของที่ประชุม เป็นต้น⁵

(3) ในการดำเนินกิจการของบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลนั้น กระทำผ่านกรรมการ โดยกฎหมายกำหนดจำนวนกรรมการขั้นต่ำไว้ว่าบริษัทเอกชนจะต้องมีกรรมการอย่างน้อย 1 คน อีกทั้งกฎหมายก็ไม่ได้บังคับให้บริษัทเอกชนจะต้องมีเลขานุการ (secretary) ที่ผ่านการคัดเลือกและมีประสบการณ์มาแล้ว

⁴ Ibid., p.43

* ผู้สนใจศึกษาได้จาก จิรจิตร ช่วยศรียัง, "บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นคนเดียว." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

⁵ Ibid., p.43

(4) บริษัทเอกชนมีข้อจำกัดหลายประการได้แก่

ก. การโอนหุ้นของผู้ถือหุ้นมีข้อจำกัด เนื่องจากว่าหากผู้ถือหุ้นมีอิสระในการโอนหุ้นให้แก่บุคคลภายนอกโดยเสรี อาจส่งผลกระทบต่อ การควบคุมบริษัทของเหล่าบรรดาผู้ถือหุ้นบางกลุ่มที่เป็นเครือญาติเดียวกัน⁶

ข. มีข้อกำหนดห้ามขายหุ้นต่อประชาชน ไม่ว่าจะป็นหุ้นทุน (Share Capital) หรือหุ้นกู้ (Debenture) ดังนั้นการออกหนังสือชี้ชวนซื้อหุ้นทุนหรือหุ้นกู้จึงไม่อาจมีได้ในบริษัทเอกชน

เมื่อพิจารณาจากลักษณะของบริษัทเอกชนแล้ว ข้อเสียเปรียบของบริษัทประเภทนี้คือการไม่สามารถเสนอขายหุ้นต่อประชาชนเป็นการทั่วไป รวมไปถึงการไม่สามารถนำหลักทรัพย์เข้าไปจดทะเบียนต่อตลาดหลักทรัพย์ได้ แต่ประโยชน์ของบริษัทประเภทนี้ก็มีหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทเอกชนไม่จำเป็นต้องรอให้มีการแจกจ่ายหุ้นให้ครบตามที่กฎหมายกำหนด เพียงแต่จดทะเบียนก็สามารถประกอบกิจการได้ทันที บริษัทเอกชนไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายที่ซับซ้อนเนื่องจากเป็นบริษัทที่มีผู้มีส่วนได้เสียไม่มาก บริษัทเอกชนไม่ต้องมีการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นเมื่อบริษัทขาดทุนอย่างหนัก (Serious Loss of Capital) บริษัทเอกชนได้รับการยกเว้นไม่ต้องแถลงบางส่วนหรือทั้งหมดของบัญชี โดยขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัท รวมไปถึงการไม่มีภาระที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลว่าใครเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริง เหล่านี้เป็นต้น⁷

ตามที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการก่อตั้ง การบริหารจัดการบริษัทเอกชนมีความคล่องตัว เนื่องจากบริษัทเอกชนเป็นบริษัทขนาดเล็กหรือขนาดกลางซึ่งมีผู้มีส่วนได้เสียไม่มาก ดังนั้นกฎเกณฑ์ที่จะนำไปใช้บังคับกับบริษัทเอกชนจึงมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับบริษัทอีกประเภทหนึ่งคือ บริษัทมหาชน

3.1.1.2 บริษัทมหาชน (Public Limited Company)

บริษัทมหาชนเป็นบริษัทจดทะเบียนอีกประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายบริษัทของอังกฤษ (Companies Act 2006) เช่นเดียวกับบริษัทเอกชน ไม่ว่าจะป็นการจัดตั้ง

⁶ Douglas Smith, Company Law. (Woburn : Butterworth-Heinemann, 1999), p.134

⁷ Geoffrey Morse, Stephen Girvin, Richard Morris, Sandra Frisby and Alastair Hudson, Charlesworth Company Law, p.44-45

ขึ้นใหม่หรือแปรสภาพมาจากบริษัทเอกชนก็ตาม แต่ก็มีหลักเกณฑ์และสาระสำคัญที่แตกต่างกันไป โดยลักษณะและสาระสำคัญของบริษัทมหาชนมีดังต่อไปนี้⁸

(1) บริษัทมหาชนโดยทั่วไปเป็นบริษัทขนาดใหญ่ กฎหมายกำหนดทุนจดทะเบียนขั้นต่ำไว้* 50,000 ปอนด์ โดยในครั้งแรกบริษัทมหาชนจะต้องเสนอขายหุ้นไม่ต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัท เมื่อบริษัทได้ดำเนินการแจกจ่ายหุ้นครบตามจำนวนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดแล้ว บริษัทจึงสามารถประกอบกิจการได้ หากประกอบกิจการก่อนหน้านั้น บริษัทและผู้ก่อตั้งมีความรับผิดชอบในทางอาญา⁹

(2) ต้องกำหนดให้ชัดเจนในหนังสือบริคณห์สนธิและชื่อของบริษัทถึงความเป็นบริษัทมหาชน โดยชื่อจะต้องลงท้ายด้วยคำว่า "มหาชน จำกัด" (Public Limited Company) เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ

(3) ในหนังสือบริคณห์สนธิจะต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเสนอขายหุ้นต่อประชาชนเป็นการทั่วไปไว้ โดยในการเสนอขายหุ้นต้องทำเป็นหนังสือชี้ชวน (Prospectus)

(4) กฎหมายกำหนดจำนวนสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นขั้นต่ำไว้ 2 คน และกำหนดจำนวนกรรมการขั้นต่ำไว้ 2 คนเช่นกัน อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้เลขานุการของบริษัทต้องเป็นผู้ที่ผ่านการคัดเลือกและมีประสบการณ์มาก่อนจึงจะเป็นเลขานุการในบริษัทมหาชนได้

(5) กฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับกับบริษัทมหาชนมีมากกว่าบริษัทเอกชน เนื่องจากบริษัทมหาชนมีผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เองจึงต้องมีการควบคุมกำกับที่มากกว่า

(6) ผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนไม่ได้ผูกมัดกับบริษัทเหมือนกับผู้ถือหุ้นในบริษัทเอกชน ผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนมักเป็นผู้เข้ามาลงทุนในบริษัทซึ่งการยกเลิกความสัมพันธ์กับบริษัทนั้นทำได้โดยการขายหุ้นซึ่งเป็นไปโดยง่าย¹⁰

(7) บริษัทมหาชนมีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำรายงานประจำปี ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยรายงานการประเมินธุรกรรมทางการเงินของบริษัท รายละเอียดของคณะกรรมการและ

⁸ Ibid., p.43

* Companies Act 2006 ได้นำบทบัญญัติของ European Union ในส่วนของทุนจดทะเบียนขั้นต่ำมาบังคับใช้ด้วย นั่นคือ The Second Company Law Directive 77/91/EEC provided minimum requirements on the formation of companies, and the maintenance, increase and reduction of capital.

⁹ Janet Dine, Company Law. Fifth edition. (New York : Palgrave Macmillan,2005), p.13

¹⁰ Brian R. Cheffins, Company Law : Theory, Structure and Operation. (United States : Oxford University Press,1997), p.51

การกำหนดค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการ รายงานเกี่ยวกับนโยบายต่อลูกค้า ระยะเวลาในการชำระเงินให้แก่เหล่านายทุนหรือผู้จัดหาวัตถุดิบ คณะกรรมการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นอิสระ การเปิดเผยข้อมูลการกุศล การบริจาคทางการเมือง ประวัติของลูกค้าและนายทุน การทำรายงานดังกล่าวเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่ดี และทำให้บริษัทตัดสินใจในรายละเอียดของแผนการดำเนินการ ผลกระทบในทางบวกและทางลบต่อลูกค้าหรือกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงองค์กรสิ่งแวดล้อม¹¹

จากลักษณะที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบริษัทมหาชนเป็นบริษัทขนาดใหญ่ มีผู้มีส่วนได้เสียเป็นจำนวนมาก เนื่องจากบริษัทมหาชนมีการระดมทุนโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาถือหุ้นของบริษัท ประโยชน์ของบริษัทมหาชนที่สำคัญก็คือสามารถไปจดทะเบียนต่อตลาดหลักทรัพย์ (London Stock Exchange) เพื่อนำหลักทรัพย์ไปทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งถือเป็นตลาดหลักของประเทศอังกฤษได้ หรือบางบริษัทอาจไม่ได้เป็นบริษัทจดทะเบียน (Listed Company) แต่ก็สามารถนำหลักทรัพย์ไปซื้อขายที่ตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (Alternative Investment Market : AIM) ซึ่งเป็นตลาดสำหรับบริษัทมหาชนขนาดเล็กหรือบริษัทมหาชนที่กำลังพัฒนาได้ ลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ลงทุนเกิดความเชื่อมั่นในหุ้นที่ตนเองถือว่าตนเองสามารถขายเมื่อไรก็ได้ที่ต้องการ หุ้นในบริษัทเหล่านี้จึงมีสภาพคล่อง เป็นที่ดึงดูดแก่นักลงทุน ซึ่งย่อมสร้างประโยชน์ให้แก่บริษัทนั้นๆ เอง¹²

อย่างไรก็ตาม บริษัทมหาชนในประเทศอังกฤษหลายบริษัทก็ไม่ได้นำหลักทรัพย์ไปทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์รวมถึงตลาดการลงทุนทางเลือกใหม่ เนื่องจากบริษัทมหาชนบางบริษัทไม่ได้มีขนาดใหญ่¹³ การนำหลักทรัพย์ไปทำการซื้อขายดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มากมาย และยังมีค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นด้วย ทำให้บริษัทมหาชนบางบริษัทเลือกที่จะไม่เข้าสู่ตลาด แต่ก็อาศัยประโยชน์บางประการจากการเป็นบริษัทมหาชนที่สามารถระดมเงินจากประชาชนมาใช้ในการลงทุนได้

3.1.1.3 ความแตกต่างระหว่างบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชน

¹¹ Janice Dean, Directing Public Companies : Company Law and the Stakeholder Society. (London : Cavendish Publishing Limited, 2001), p.113

¹² Ben Pettet, Company Law, second edition. (Harlow : Pearson Education Limited, 2005), p.15

¹³ Ibid., p.16

ในกฎหมายบริษัทของอังกฤษ (Companies Act 2006) ได้กำหนดคำนิยามของบริษัททั้ง 2 ประเภทไว้ในมาตรา 4 ดังนี้¹⁴

- (1) บริษัทเอกชน คือบริษัทประเภทใดก็ได้ที่ไม่ใช่บริษัทมหาชน
- (2) บริษัทมหาชน คือบริษัทจำกัดโดยหุ้นหรือบริษัทจำกัดโดยคำรับรองและมีหุ้นทุน ซึ่งจะต้องได้รับหนังสือรับรองนิติบุคคลระบุว่าเป็นบริษัทมหาชนและเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายฉบับนี้ หรือกฎหมายบริษัทฉบับก่อนๆ โดยมีการจดทะเบียนหรือแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนตามที่กฎหมายฉบับนั้นๆ กำหนดในวันที่มีการจัดตั้งหรือภายหลังจากนั้น

ความแตกต่างระหว่างบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชนเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อกฎหมายบริษัทได้รับอิทธิพลจากสหภาพยุโรป (EC Harmonisation Directive) ความแตกต่างในสาระสำคัญของบริษัททั้ง 2 ประเภทในอังกฤษมีดังนี้¹⁵

- (1) การลงท้ายชื่อบริษัทมีความแตกต่างกัน โดยบริษัทมหาชนต้องลงท้ายชื่อด้วยคำว่า "มหาชน จำกัด" หรือใช้ตัวย่อว่า บมจ. ส่วนบริษัทเอกชนต้องลงท้ายชื่อบริษัทด้วยคำว่า "จำกัด" หรือใช้ตัวย่อว่า บจ.
- (2) บริษัทมหาชนสามารถเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชนเป็นการทั่วไปได้ ส่วนบริษัทเอกชนไม่สามารถกระทำได้

¹⁴ Section 4 Companies Act 2006 "Private and Public Companies

(1) A "private Company" is any company that is not a public company.

(2) A "public company" is a company limited by shares or limited by guarantee and having a share capital-

(a) whose certificate of incorporation states that it is a public company, and

(b) in relation to which the requirements of this Act, or the former Companies Act, as to registration or re-registration as a public company have been complied with on or after the relevant date.

(3) For the purposes of subsection (2)(b) the relevant date is—

(a) in relation to registration or re-registration in Great Britain, 22nd December 1980 ;

(b) in relation to registration or re-registration in Northern Ireland, 1st July 1983.

(4) For the two major differences between private and public companies, see Part 20."

¹⁵ Ben Pettet, Company Law, p.16

(3) บริษัทมหาชนมีทุนจดทะเบียนบริษัทขั้นต่ำที่ 50,000 ปอนด์ และจะต้องมีการเสนอขายครั้งแรกไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของทุนจดทะเบียน ส่วนบริษัทเอกชนไม่มีการบังคับทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ

(4) บริษัทมหาชนจะเริ่มประกอบกิจการได้เมื่อได้รับหนังสือรับรองทางการค้า (Trading Certificate) ตามมาตรา 761 Companies Act 2006 ส่วนบริษัทเอกชนไม่มีกฎหมายบังคับในเรื่องดังกล่าว

(5) บริษัทมหาชนต้องมีสมาชิกขั้นต่ำอย่างน้อย 2 คน ส่วนบริษัทเอกชนมีสมาชิกขั้นต่ำเพียงคนเดียวก็สามารถจัดตั้งบริษัทเอกชนได้

(6) บริษัทมหาชนต้องมีการแต่งตั้งกรรมการอย่างน้อย 2 คน ส่วนบริษัทเอกชนกฎหมายบังคับให้มีกรรมการอย่างน้อย 1 คน

(7) บริษัทมหาชนต้องมีเลขานุการที่ผ่านการคัดเลือกและมีประสบการณ์ ส่วนบริษัทเอกชนนั้น กฎหมายไม่ได้บังคับว่าเลขานุการต้องมาจากการคัดเลือก

(8) บริษัทมหาชนถูกกฎหมายบังคับในการดำเนินกิจการมากกว่าบริษัทเอกชน

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการจัดตั้งบริษัทขึ้นแล้วไม่ว่าจะด้วยรูปแบบใด หากในภายหลังบริษัทต้องการจะเปลี่ยนสถานะไปดำรงสถานะในรูปแบบอื่นที่จะเป็นประโยชน์ต่อบริษัท ก็สามารถทำได้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายบริษัท ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

3.1.2 การแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชน

ในการจัดตั้งองค์กรธุรกิจในประเทศอังกฤษนั้น บริษัทเป็นองค์กรธุรกิจที่มีการจัดตั้งมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นบริษัทเอกชนหรือบริษัทมหาชน ซึ่งจะจัดตั้งแบบใดก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ริเริ่มจัดตั้ง และเมื่อจัดตั้งแล้วก็ได้ไม่ได้หมายความว่าบริษัทดังกล่าวจะต้องดำรงคงอยู่ในสถานะนั้นตลอดไปจนกว่าจะเลิกบริษัท แต่เมื่อประกอบกิจการไปแล้วพบว่ารูปแบบหรือสถานะที่ดำรงอยู่นั้นไม่เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจการ บริษัทเหล่านั้นก็สามารถดำเนินการแปรสภาพไปเป็นอีกรูปแบบหรือสถานะอื่นได้ โดยการแปรสภาพกระทำได้หลายวิธีตามที่ Section 89 Companies Act 2006 กำหนดไว้ แต่การแปรสภาพที่เกิดขึ้นจำนวนมากมี 2 ประเภทคือการแปรสภาพบริษัทเอกชนไปเป็นบริษัทมหาชน และการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชน ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชน ดังนั้นจะขออธิบายเฉพาะเรื่องการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนเท่านั้น

3.1.2.1 ประเภทของการแปรสภาพ ขั้นตอนและวิธีการ

ในเบื้องต้นตามกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ (Companies Act 1985) ได้กำหนดกฎเกณฑ์ว่าด้วยการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทเอกชนไว้ ว่าอาจเกิดขึ้นได้ใน 2 กรณี คือ¹⁶

- (1) การแปรสภาพบริษัทโดยความสมัครใจ
- (2) การแปรสภาพเนื่องจากศาลมีคำสั่งให้ลดทุนหรือกฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการตัดหุ้นทิ้ง เป็นผลให้บริษัทมีทุนต่ำกว่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทมหาชนตามที่กฎหมายอังกฤษกำหนด นั่นคือ 50,000 ปอนด์ ลักษณะดังกล่าวเป็นการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

แต่ไม่ว่าบริษัทมหาชนจะแปรสภาพในลักษณะใด ข้อสำคัญคือบริษัทมหาชนนั้นจะต้องไม่มีหุ้นหรือหลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดทั้ง London Stock Exchange และ Alternative Investment Market เนื่องจากบริษัทเอกชนไม่สามารถนำหลักทรัพย์ไปทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ได้ ดังนั้นบริษัทมหาชนจึงต้องดำเนินการเพิกถอนหุ้นหรือหลักทรัพย์เสียก่อนตามกฎหมายที่ตลาดกำหนด

(1) การแปรสภาพโดยความสมัครใจ (Voluntary Re-registration)

การแปรสภาพในลักษณะนี้กฎหมายกำหนดให้ดำเนินการได้เป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1983 ซึ่งเป็นการกระทำโดยคณะกรรมการบริษัทหรือผู้ถือหุ้นบางกลุ่มที่เห็นว่าการดำรงสถานะในรูปบริษัทมหาชนไม่เป็นประโยชน์ต่อตัวบริษัท แต่การดำรงสถานะในรูปแบบของบริษัทเอกชนจะมีประโยชน์มากกว่า ดังนั้นจึงต้องมีการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อขอมติว่าบริษัทสมควรที่จะแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนหรือไม่ โดยวิธีการและขั้นตอนในการแปรสภาพโดยความสมัครใจมีรายละเอียดดังนี้

ก. เงื่อนไขในการแปรสภาพ

ตามบทบัญญัติของกฎหมาย บริษัทมหาชนอาจแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนได้ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้¹⁷

¹⁶ Susan Barber., Company Law. Third edition. (London : Old Bailey Press, 2001), p.30

¹⁷ Section 97 Companies Act 2006

(1) ได้รับความติเตียนข้างมากเป็นพิเศษให้มีการแปรสภาพ ซึ่งมติเสียงข้างมากเป็นพิเศษนี้จะนำมาใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญของบริษัท ซึ่งเรื่องการแปรสภาพบริษัทถือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมากจึงต้องอาศัยมติพิเศษ (Special Resolution) ของที่ประชุมผู้ถือหุ้น โดยมติจะมีผลใช้บังคับก็ต่อเมื่อได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียง หรือน้อยกว่า 75 เปอร์เซ็นต์นั่นเอง¹⁸

ภายหลังจากที่ได้รับความติเตียนข้างมากเป็นพิเศษ บริษัทต้องแจ้งคำร้องขอแปรสภาพบริษัทไปยังนายทะเบียนบริษัท พร้อมกับการยื่นเอกสารตามที่มาตรา 100 กำหนด (จะกล่าวในหัวข้อถัดไป) และยื่นหนังสือรับรองความถูกต้อง (Statement of Compliance)¹⁹

(2) แม้ว่าบริษัทจะได้รับความติเตียนข้างมากเป็นพิเศษแล้วก็ตาม แต่การแปรสภาพก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ใน section 97(2) ได้แก่

ก. ต้องไม่มีคำร้องคัดค้านมติการแปรสภาพจากผู้ถือหุ้น ตามมาตรา 98 ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ 2 กรณีคือ

- ได้รับการพิจารณาจากผู้ถือหุ้นทุกคนโดยไม่มีการทำคำร้องคัดค้านการแปรสภาพแต่อย่างใด กล่าวคือแม้ว่าผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยจะไม่เห็นด้วยกับมติให้แปรสภาพบริษัท แต่ก็ไม่ทำคำร้องคัดค้านไปยังศาล

- ระยะเวลาในการทำคำคัดค้านการแปรสภาพหมดลงไป โดยกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้ในมาตรา 98 นั่นคือผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยและต้องการทำคำร้องคัดค้านต้องดำเนินการภายใน 28 วัน หากพ้นกำหนดจากนั้น กฎหมายถือว่าไม่มีการทำคำร้องคัดค้าน

ข. หากมีการทำคำร้องคัดค้านมติการแปรสภาพบริษัท บริษัทก็สามารถแปรสภาพต่อไปได้ถ้าหากว่า

- คำร้องคัดค้านนั้นถูกถอนโดยศาล
- มีคำสั่งของศาลยืนยันมติให้แปรสภาพ และบริษัทได้ส่งสำเนา

คำสั่งศาลไปยังนายทะเบียนบริษัท

¹⁸ Janet Dine, *Company Law*, p.14

¹⁹ Section 13 Companies Act 2006 "Statement of compliance

(1) The statement of compliance required to be delivered to the registrar is a statement that the requirements of this Act as to registration have been complied with.

(2) The registrar may accept the statement of compliance as sufficient evidence of compliance."

(3) บริษัทมหาชนที่จะแปรสภาพต้องมีการจัดประชุมผู้ถือหุ้นอีกครั้งหนึ่งเพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลง 2 เรื่องได้แก่

ก. ชื่อของบริษัท

ข. ข้อบังคับของบริษัท (articles of association) เท่าที่จำเป็นในสาระสำคัญของการเป็นบริษัทเอกชนไม่ว่าจะจำกัดโดยหุ้นหรือจำกัดโดยคำรับรอง

ในการเปลี่ยนแปลงเรื่องดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถือหุ้นด้วยมติพิเศษ คือได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

ข. การคัดค้านมติการแปรสภาพ

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าหากผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วย (dissentient members) กับมติให้แปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนมีสิทธิทำคำร้องคัดค้านมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นดังกล่าวไปยังศาลโดยมีเงื่อนไขดังนี้²⁰

(1) เมื่อได้รับมติเสียงข้างมากเป็นพิเศษให้บริษัทมหาชนแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนแล้วนั้น อาจมีการทำคำร้องขอคัดค้านมติดังกล่าวไปยังศาลได้ คำร้องทำโดย

ก. ผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นรวมกันไม่น้อยไปกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด แต่ไม่รวมหุ้นที่ถือโดยบริษัท

ข. ในกรณีที่ไม่ใช่บริษัทจำกัดโดยหุ้น ต้องคัดค้านโดยผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ค. โดยผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 50 คน ไม่ว่าจะถือหุ้นรวมกันได้เท่าไร แต่จะต้องไม่ใช่ผู้ถือหุ้นที่ให้ความยินยอมหรือเห็นด้วยกับมติให้แปรสภาพ

(2) คำร้องคัดค้านมติจะต้องกระทำภายใน 28 วันหลังจากได้รับมติให้แปรสภาพ และอาจจะกระทำโดยตัวแทนของบุคคลที่ไม่เห็นชอบด้วยกับมติดังกล่าว

(3) ในการรับฟังคำคัดค้านนั้น ศาลจะมีคำสั่งยกเลิกหรือยืนยันมติให้แปรสภาพดังกล่าวอย่างไรก็ได้

(4) ศาลอาจจะมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ก. มีคำสั่งให้ระงับข้อความหรือเงื่อนไขอื่นใดก็ได้ที่ศาลเห็นสมควร

²⁰ Section 98 Companies Act 2006

ข. ในกรณีที่ศาลยังไม่เห็นด้วยกับมตินั้น อาจทำให้กระบวนการแปรสภาพต้องเลื่อนออกไป ซึ่งบริษัทอาจมีการจัดการหรือดำเนินการอย่างใดเพื่อให้ศาลเกิดความพอใจ สำหรับการทำให้ผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยได้รับประโยชน์

ค. ให้คำแนะนำหรือมีคำสั่งที่ศาลเห็นว่าเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสะดวกหรือสนับสนุนในการผลักดันให้เกิดการจัดการที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง

(5) คำสั่งของศาลที่เหมาะสมอาจจะ

ก. จัดให้บริษัทดำเนินการซื้อขายหุ้นของบริษัทจากสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นที่คัดค้าน และจัดให้มีการลดทุนเพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนทุนเรือนหุ้นของบริษัท กรณีดังกล่าวถือเป็นข้อยกเว้นของหลักการห้ามบริษัทถือหุ้นของตนเองตามมาตรา 658 Companies Act 2006²¹ ซึ่งในการซื้อหุ้นของบริษัทคืนจากผู้ถือหุ้นนั้น บริษัทไม่สามารถนำเงินทุน (เงินที่ได้จากการขายหุ้น) ของบริษัทมาใช้ในการซื้อหุ้นคืนได้ จึงต้องใช้เงินในส่วนอื่น เช่น เงินกำไรของบริษัท หรือส่วนล้ามูลค่าหุ้น เป็นต้น²² และเมื่อบริษัทดำเนินการซื้อหุ้นแล้วก็ต้องตัดหุ้นทิ้งและลดทุนจดทะเบียนลงให้เป็นไปตามความเป็นจริง

ข. จัดให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัทซึ่งจะต้องดำเนินการยื่นต่อนายทะเบียนบริษัทต่อไป

(6) คำสั่งของศาลที่เหมาะสมอาจกำหนดให้บริษัทไม่ต้องกระทำ หรือไม่ต้องกำหนด ระบุ หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัทใดๆ โดยปราศจากการยกเลิกของศาล

บทบัญญัติในเรื่องของการคัดค้านมติการแปรสภาพนี้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยที่ถือหุ้นในบริษัทไม่ว่าจะเพื่อการลงทุนหรือเหตุผลประการอื่นใดก็ตาม ซึ่งการสิ้นสภาพของความเป็นบริษัทมหาชนจำกัดอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลเหล่านั้นในการลงทุนที่ยากขึ้นอย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น ความเป็นไปได้ในการขายหุ้นที่มีข้อจำกัดมากขึ้น หรือหุ้นในบริษัทเอกชนยังขาดความชัดเจนในมูลค่าของหุ้น²³ ซึ่งไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ทำให้ผู้ถือหุ้นเหล่านี้เห็นว่าตนต้องเสียประโยชน์จากการแปรสภาพดังกล่าว กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านต่อศาล และศาลจะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลเหล่านั้น

²¹ Section 659 Companies Act 2006

²² Section 692 Companies Act 2006

²³ Stephen Griffin, Company Law Fundamental Principles. (London : Pitman Publishing, 1996),

ในประการต่อมา ไม่ว่าจะมีการทำคำร้องคัดค้านมติการแปรสภาพบริษัทหรือไม่ กฎหมายกำหนดให้ต้องนำความทั้งหมดไปแจ้งต่อนายทะเบียนบริษัทตามมาตรา 99 Companies Act 2006

ค. เรื่องที่ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนบริษัท

ในการทำคำร้องคัดค้านมติหรือเมื่อศาลมีคำสั่งใดๆ ภายหลังจากการลงมติ จะต้องแจ้งไปยังนายทะเบียนบริษัทเสมอ โดยกฎหมายได้กำหนดเรื่องที่จะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนบริษัทไว้อย่างละเอียดดังนี้²⁴

(1) เมื่อมีการทำคำร้องคัดค้านมติให้แปรสภาพภายใต้มาตรา 98 ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ร้องหรือผู้ที่เป็นตัวแทนในการทำคำร้องต้องรีบนำความดังกล่าวไปแจ้งต่อนายทะเบียนบริษัทโดยทันที เพื่อให้นายทะเบียนรับทราบถึงการคัดค้านดังกล่าว

(2) กรณีใดๆ ที่มีหมายเหตุเกี่ยวกับคำร้องขอแปรสภาพบริษัท บริษัทมีหน้าที่ต้องนำหมายเหตุดังกล่าวแจ้งต่อนายทะเบียนบริษัทโดยทันที

(3) ภายใน 15 วันเมื่อศาลมีคำสั่งใดๆ ออกมาเกี่ยวกับคำร้องขอแปรสภาพบริษัท หรือระยะเวลาที่มากกว่านั้นซึ่งศาลเป็นผู้กำหนดโดยตรง บริษัทต้องส่งมอบสำเนาคำสั่งของศาลไปยังนายทะเบียนบริษัท

(4) หากบริษัทไม่ดำเนินการตาม (2) หรือ (3) ก่อให้เกิดความผิดต่อบริษัทและพนักงานผู้ทีละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ทุกคน

(5) ความผิดของบุคคลที่ได้กระทำลงภายใต้มาตรา 100 กฎหมายกำหนดบทลงโทษทางอาญา โดยบุคคลนั้นจะต้องถูกปรับจนกว่าจะได้ดำเนินการโดยถูกต้อง

บทบัญญัติของกฎหมายในกรณีดังกล่าวมีขึ้นเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบถึงสถานะและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยมีนายทะเบียนบริษัทเป็นผู้บันทึกรายละเอียด การละเว้นการแจ้งข้อมูลดังกล่าว มีบทลงโทษทางอาญา

²⁴ Section 99 Companies Act 2006

ง. เอกสารประกอบการจดทะเบียนแปรสภาพ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เมื่อบริษัทได้รับมติเสียงข้างมากเป็นพิเศษให้ดำเนินการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชน บริษัทต้องแจ้งคำร้องขอแปรสภาพบริษัทไปยังนายทะเบียนบริษัทตามมาตรา 97 ประกอบกับมาตรา 100 พร้อมทั้งต้องยื่นเอกสารประกอบดังต่อไปนี้จึงจะมีผลสมบูรณ์²⁵

- (1) คำร้องขอแปรสภาพต้องประกอบไปด้วยรายงานทางการเงินของบริษัท
- (2) สำเนามติของบริษัทที่ให้แปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน
- (3) สำเนาข้อบังคับของบริษัทที่ได้แก้ไขแล้ว
- (4) หนังสือรับรองความถูกต้อง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องส่งมอบพร้อมกับคำรับรอง โดยหนังสือรับรองถือเป็นรายงานที่ถูกกำหนดขึ้นในส่วนนี้สำหรับการแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน สอดคล้องกับมาตรา 13

นายทะเบียนบริษัทอาจตกลงว่า หนังสือรับรองความถูกต้องเป็นพยานหลักฐานเพียงพอที่จะให้สิทธินายทะเบียนบริษัทในการจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน

มีข้อสังเกตบางประการในการรับจดทะเบียนคือ นายทะเบียนจะไม่สามารถรับจดทะเบียนการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนได้โดยทันที แต่จะต้องรอให้ครบระยะเวลาในการทำคำคัดค้านตามมาตรา 98 คือต้องรอให้ครบ 28 วันเป็นอย่างน้อยหลังจากวันที่ได้รับมติให้แปรสภาพ²⁶ ไม่ว่าจะมีการทำคำคัดค้านหรือไม่ก็ตาม

จ. ผลการจดทะเบียน

เมื่อบริษัทได้ยื่นคำร้องขอแปรสภาพพร้อมเอกสารประกอบตามที่มาตรา 100 กำหนดแล้ว ในกรณีที่ไม่มีการทำคำร้องคัดค้านหรือระยะเวลาในการทำคำร้องคัดค้านได้หมดไปหรือเมื่อมีการทำคำร้องคัดค้านแต่ศาลได้ยืนยันมติให้มีการแปรสภาพ ให้นายทะเบียนบริษัทจดทะเบียนแปรสภาพบริษัทดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้²⁷

²⁵ Section 100 Companies Act 2006

²⁶ Paul L. Davies, *Gower's Principles of Modern Company Law*. Sixth edition. (London : Sweet&Maxwell, 1997), p.124

²⁷ Section 101 Companies Act 2006

- (1) เมื่อมีคำร้องขอแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนและนายทะเบียนตรวจสอบแล้วว่าบริษัทนั้นได้รับสิทธิในการแปรสภาพ ให้บริษัทแปรสภาพตามมติที่สอดคล้องกันนั้น
- (2) นายทะเบียนต้องออกหนังสือรับรองนิติบุคคล (certificate of incorporation) เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น
- (3) หนังสือรับรองต้องระบุว่าได้มีการแปรสภาพบริษัทและระบุวันที่มีการออกหนังสือดังกล่าว
- (4) ผลของการออกหนังสือรับรอง
  - ก. ทำให้บริษัทแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนโดยสมบูรณ์ตามหนังสือรับรองนิติบุคคล
  - ข. มีผลเป็นการเปลี่ยนชื่อบริษัทและข้อบังคับของบริษัท
- (5) หนังสือรับรองถือเป็นหลักฐานที่แน่นอนว่า การแปรสภาพบริษัทได้ดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ (Companies Act 2006) ได้กำหนดไว้

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนโดยความสมัครใจนั้น จะต้องได้รับการลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียง ต่อมาภายใน 28 วันหลังจากมีมติให้แปรสภาพ ไม่มีผู้คัดค้านมติดังกล่าวนั้น หรือมีผู้คัดค้านมตินั้นต่อศาล แต่ศาลยืนยันมติให้มีการแปรสภาพบริษัทต่อไปได้ ให้บริษัทดำเนินการจัดประชุมเพื่อแก้ไขชื่อและข้อบังคับของบริษัทและนำความทั้งหมดไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนบริษัทที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท (Companies House) เมื่อนายทะเบียนตรวจสอบเอกสารทั้งหมดและแน่ใจว่าบริษัทนั้นได้รับสิทธิในการแปรสภาพ ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและออกหนังสือรับรองนิติบุคคล ซึ่งส่งผลให้บริษัทนั้นกลายเป็นบริษัทเอกชนต่อไป

(2) การแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมาย (Re-registration by Law)

การแปรสภาพในลักษณะนี้มีได้เกิดจากคณะกรรมการหรือผู้ถือหุ้นของบริษัท แต่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดมาตรการให้บริษัทมหาชนต้องแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความยินยอมจากบริษัท ซึ่งมี 2 ประการ โดยในแต่ละประการมีเงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการดังต่อไปนี้

ก. การแปรสภาพเนื่องจากศาลมีคำสั่งให้ลดทุนของบริษัท

บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้บริษัทมหาชนต้องดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนโดยอัตโนมัติรูปแบบแรกก็คือ ในกรณีที่บริษัทดำเนินการลดทุนของบริษัทอื่นทำให้ทุนของบริษัทมีจำนวนต่ำกว่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำของบริษัทมหาชนที่กฎหมายบังคับ ทำให้บริษัทมหาชนนั้นถูกกฎหมายบังคับให้ต้องแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน

(1) เงื่อนไขในการแปรสภาพ

โดยปกติในการดำเนินการลดทุนของบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชนมีความแตกต่างกัน โดยบริษัทเอกชนดำเนินการลดทุนโดยอาศัยมติพิเศษจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นประกอบกับรายงานความสามารถในการชำระหนี้ (solvency statement) ของบริษัท ส่วนบริษัทมหาชนจะดำเนินการลดทุนได้โดยอาศัยมติพิเศษจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นเช่นเดียวกับบริษัทเอกชน ต่างกันตรงที่มตินั้นจะต้องได้รับการยืนยันโดยศาล บริษัทมหาชนจึงดำเนินการลดทุนได้²⁸

บริษัทมหาชนใดที่ได้รับมติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้ดำเนินการลดทุนของบริษัท กฎหมายกำหนดให้บริษัทมหาชนนั้นจะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยืนยันต่อไป²⁹ ซึ่งศาลจะมีคำสั่งยืนยันต่อไป โดยอาจกำหนดข้อความหรือเงื่อนไขใดๆ ที่ศาลเห็นว่าเหมาะสมได้ ข้อสำคัญที่ศาลต้องพิจารณาคือ ศาลจะไม่ยืนยันการลดทุนจนกว่าจะแน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ของบริษัททุกคนได้ให้ความยินยอมในการลดทุนของบริษัทหรือเจ้าหน้าที่ได้รับการชำระหนี้ หรือบริษัทได้จัดหาหลักประกันให้แก่เจ้าหน้าที่นั้นแล้ว³⁰ ลักษณะดังกล่าวเป็นการคุ้มครองบรรดาเจ้าหน้าที่ของบริษัท เพราะการลดทุนเป็น

²⁸ Section 641 Companies Act 2006 "Circumstances in which a company may reduce its share capital

(1) A limited company having a share capital may reduce its share capital—

(a) in the case of a private company limited by shares, by special resolution supported by a solvency statement (see sections 642 to 644);

(b) in any case, by special resolution confirmed by the court (see sections 645 to 651)."

²⁹ Section 645 Companies Act 2006 "Application to court for order of confirmation

(1) Where a company has passed a resolution for reducing share capital, it may apply to the court for an order confirming the reduction."

³⁰ Section 648 Companies Act 2006 "Court order confirming reduction

การทำให้ทุนของบริษัทที่เป็นหลักประกันแก่เจ้าหนี้ต้องลดน้อยถอยลงไป กฎหมายทุกประเทศจึงกำหนดว่าในการลดทุนของบริษัทจะต้องได้รับความยินยอมจากบรรดาเจ้าหนี้ของบริษัททุกคน หรือบริษัทอาจดำเนินการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ให้เสร็จสิ้นไป หรืออาจจะจัดหาหลักประกันเพื่อให้เจ้าหนี้เกิดความพอใจ บริษัทนั้นจึงจะดำเนินการลดทุนตามมติของบริษัทได้

อย่างไรก็ตามมีกรณีที่บริษัทมหาชนดำเนินการลดทุนแล้ว ทำให้ทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ (authorized minimum) มีจำนวนต่ำกว่าที่กฎหมายบริษัทกำหนดไว้ ทำให้บริษัทมหาชนนั้นขาดคุณสมบัติในการเป็นบริษัทมหาชนต่อไป กฎหมายกำหนดไว้ว่า แม้ศาลจะมีคำสั่งยืนยันการลดทุนของบริษัทมหาชนแล้ว แต่การลดทุนในกรณีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อจำนวนทุนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดนั้นก็คือต่ำกว่า 50,000 ปอนด์ นายทะเบียนก็ไม่สามารถรับจดทะเบียนการลดทุนได้ นอกจากนี้บริษัทจะได้แปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนเสียก่อน³¹ ซึ่งการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนในกรณีดังกล่าวมีความแตกต่างจากการแปรสภาพบริษัทโดยความสมัครใจ

-
- (1) The court may make an order confirming the reduction of capital on such terms and conditions as it thinks fit.
  - (2) The court must not confirm the reduction unless it is satisfied, with respect to every creditor of the company who is entitled to object to the reduction of capital that either—
    - (a) his consent to the reduction has been obtained, or
    - (b) his debt or claim has been discharged, or has determined or has been secured."

³¹ Section 650 Companies Act 2006 "Public company reducing capital below authorised minimum

- (1) This section applies where the court makes an order confirming a reduction of a public company's capital that has the effect of bringing the nominal value of its allotted share capital below the authorised minimum.
- (2) The registrar must not register the order unless either—
  - (a) the court so directs, or
  - (b) the company is first re-registered as a private company.
- (3) Section 651 provides an expedited procedure for re-registration in these circumstances."

(2) ขั้นตอนและวิธีการในการแปรสภาพ

การแปรสภาพในกรณีนี้ มาตรา 651 ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการไว้ ซึ่งเป็นมาตรการในการเร่งให้เกิดการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้³²

(1) ศาลอาจจะอนุญาตให้บริษัทแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยมติพิเศษอย่างที่มาตรา 97 กำหนดไว้

(2) เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ศาลจะต้องระบุคำสั่งให้เปลี่ยนชื่อชื่อบริษัทและข้อบังคับของบริษัทเพื่อให้สัมพันธ์กับการแปรสภาพ

(3) บริษัทจะแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน เมื่อได้ส่งคำร้องขอแปรสภาพไปยังนายทะเบียนบริษัท พร้อมด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

---

³² Section 651 Companies Act 2006 "Expedited procedure for re-registration as a private company

- (1) The court may authorise the company to be re-registered as a private company without its having passed the special resolution required by section 97.
- (2) If it does so, the court must specify in the order the changes to the company's name and articles to be made in connection with the re-registration.
- (3) The company may then be re-registered as a private company if an application to that effect is delivered to the registrar together with—
  - (a) a copy of the court's order, and
  - (b) notice of the company's name, and a copy of the company's articles, as altered by the court's order.
- (4) On receipt of such an application the registrar must issue a certificate of incorporation altered to meet the circumstances of the case.
- (5) The certificate must state that it is issued on re-registration and the date on which it is issued.
- (6) On the issue of the certificate—
  - (a) the company by virtue of the issue of the certificate becomes a private company, and
  - (b) the changes in the company's name and articles take effect.
- (7) The certificate is conclusive evidence that the requirements of this Act as to re-registration have been complied with."

ก. สำเนาคำสั่งของศาล

ข. ข้อความที่ระบุชื่อบริษัทและสำเนาข้อบังคับของบริษัทซึ่งเปลี่ยนแปลงโดยคำสั่งศาล

(4) เมื่อนายทะเบียนบริษัทได้รับคำร้องแล้ว นายทะเบียนบริษัทต้องออกหนังสือรับรองทะเบียนนิติบุคคลฉบับใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น

(5) หนังสือรับรองต้องระบุว่าบริษัทได้ดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนแล้ว พร้อมทั้งระบุวันที่มีการออกหนังสือดังกล่าว

(6) ผลของการออกหนังสือรับรอง

ก. ทำให้บริษัทแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดโดยสมบูรณ์ตามหนังสือรับรอง

ข. มีผลเป็นการเปลี่ยนชื่อและข้อบังคับของบริษัท

(7) หนังสือรับรองเป็นหลักฐานที่แน่นอนว่าการแปรสภาพได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ข. การแปรสภาพเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้บริษัทดำเนินการตัดหุ้นทิ้ง

โดยหลักแล้วหุ้นทุกหุ้นจะต้องมีผู้ถือ กฎหมายไม่อนุญาตให้บริษัทซื้อหรือถือหุ้นของตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในบางกรณีเช่น กรณีที่บริษัทดำเนินการริบหุ้นจากผู้ถือหุ้นที่ไม่จ่ายค่าหุ้นตามที่กำหนด กรณีที่ผู้ถือหุ้นสละหรือคืนหุ้น กรณีที่บริษัทไถ่ถอนหุ้นหรือซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นตามที่กฎหมายหรือศาลกำหนดให้ต้องซื้อคืน หรือกรณีอื่นใดตามคำสั่งศาลที่เกี่ยวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของบริษัท³³ เป็นต้น ซึ่งเมื่อบริษัทถือหุ้นของตนเองไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด กฎหมายกำหนดให้บริษัทต้องดำเนินการตัดหุ้นทิ้งภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งระยะเวลาที่แตกต่างกันไปตามแต่ละกรณี³⁴ และเมื่อดำเนินการตัดหุ้นทิ้งแล้วบริษัทมีหน้าที่ไปแจ้งต่อนายทะเบียนบริษัทภายใน 1 เดือนนับแต่ดำเนินการตัดหุ้นทิ้ง³⁵ การดำเนินการดังกล่าวเท่ากับเป็นการลดทุนของบริษัทโดยทางอ้อม

³³ Douglas Smith, *Company Law*, p.110-111

³⁴ Section 662 Companies Act 2006

³⁵ Section 663 Companies Act 2006

(1) เงื่อนไขในการแปรสภาพ

เมื่อบริษัทมหาชนใดที่ถือหุ้นของตนเองไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด บริษัทนั้นต้องดำเนินการตัดหุ้นทิ้งภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหากการตัดหุ้นดังกล่าวส่งผลให้ทุนจดทะเบียนของบริษัทมีจำนวนต่ำกว่าทุนจดทะเบียนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดนั้นคือ 50,000 ปอนด์ กรรมการของบริษัทมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงหนังสือบริคณห์สนธิให้บริษัทแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนได้³⁶ อำนาจดังกล่าวของกรรมการเป็นไปโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

(2) ขั้นตอนและวิธีการในการแปรสภาพ

กฎหมายกำหนดให้กรรมการเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการแปรสภาพโดยไม่ต้องอาศัยมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามมาตรา 97 โดยวิธีการก็มีลักษณะเหมือนกับการแปรสภาพในกรณีศาลมีคำสั่งให้ลดทุน เพียงแต่ในกรณีนี้ศาลไม่ได้เข้ามากำหนดเงื่อนไข ขั้นตอน หรือมีคำสั่งใดๆ แต่เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะต้องดำเนินการจัดให้มีการลงมติเพื่อเปลี่ยนชื่อบริษัท เปลี่ยนข้อบังคับของบริษัท และดำเนินการในประการอื่นๆ และกรรมการจะต้องนำความดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนบริษัท เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนโดยตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นายทะเบียนก็จะออกหนังสือรับรองนิติบุคคลฉบับใหม่ให้แก่บริษัทนั้น ส่งผลให้บริษัทนั้นแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนนับแต่วันที่จดทะเบียน³⁷

(3) ความแตกต่างของการแปรสภาพโดยความสมัครใจและการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

การแปรสภาพทั้ง 2 กรณีดังกล่าวที่ได้อธิบายมานั้นมีความแตกต่างในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การแปรสภาพโดยความสมัครใจต้องอาศัยมติเสียงข้างมากเป็นพิเศษ ส่วนการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมายอาศัยคำสั่งศาลหรืออำนาจของกรรมการแล้วแต่กรณี โดยปราศจากมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้น

³⁶ Stephen W. Mayson, Darek French and Chistopher L. Ryan, *Company Law*. Nineteenth edition. (United States : Oxford University Press, 2002), p.91

³⁷ Section 664 and 665 Companies Act 2006

(2) การแปรสภาพโดยความสมัครใจเปิดโอกาสให้ผู้ร้องคัดค้านมติได้ ส่วนการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมายไม่อาจทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากบริษัทนั้นขาดคุณสมบัติในการเป็นบริษัทมหาชนต่อไป

(3) การแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมายในกรณีที่ศาลมีคำสั่งลดทุนของบริษัทให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจในทุกๆ เรื่อง ตั้งแต่การมีคำสั่งให้แปรสภาพ การมีคำสั่งให้เปลี่ยนชื่อและข้อบังคับของบริษัท ส่วนการแปรสภาพโดยความสมัครใจ ศาลจะเข้ามามีบทบาทก็ต่อเมื่อผู้ร้องคัดค้านมติ ซึ่งศาลมีหน้าที่กำหนดความเหมาะสมต่อไป ส่วนเรื่องอื่นๆ เป็นอำนาจและหน้าที่ของบริษัทนั้นๆ ส่วนการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมายในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทดำเนินการตัดหุ้นทิ้ง ศาลไม่มีบทบาทใดๆ เลยในการแปรสภาพในลักษณะนี้

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะบริษัทมหาชนนั้นจะแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชนด้วยวิธีการใดก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดผลที่เหมือนกัน

3.1.2.2 ผลจากการแปรสภาพ (Result of Re-registration)

เมื่อนายทะเบียนบริษัทรับจดทะเบียนแปรสภาพจากบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชน ไม่ว่าจะ เป็นไปด้วยความสมัครใจหรือเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายย่อมทำให้บริษัทดังกล่าวนั้นมีสถานะเป็นบริษัทเอกชนนับแต่วันที่มีการบันทึกลงในทะเบียนและนายทะเบียนได้ออกหนังสือรับรองนิติบุคคลฉบับใหม่ให้แก่บริษัทนั้น แต่อย่างไรก็ตามบริษัทเอกชนที่แปรสภาพมานั้นยังอยู่ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายบริษัทฉบับเดิม (Companies Act 2006) เพียงแต่การดำเนินกิจการรวมถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมการบริหารจัดการได้เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับหนังสือบริคณห์สนธิและข้อบังคับของบริษัทที่จะต้องแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และสาระสำคัญของบริษัทเอกชน

บริษัทเอกชนที่แปรสภาพมานั้นไม่ใช่นิติบุคคลที่เกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด การแปรสภาพเป็นแต่เพียงการเปลี่ยนสถานะจากรูปแบบหนึ่งมาเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมมากกว่า ดังนั้นบริษัทเอกชนที่ผ่านการแปรสภาพมานั้น ย่อมต้องรับเอาทั้งทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิและความรับผิดชอบของบริษัทมหาชนเดิมมาทั้งหมด แต่ในส่วนของผู้ถือหุ้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากในขั้นตอนการแปรสภาพด้วยความสมัครใจ ผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยอาจจะได้รับการคุ้มครองโดยศาลที่อาจกำหนดให้บริษัทซื้อหุ้นคืนมาจากผู้ถือหุ้นที่คัดค้านการแปรสภาพในราคาที่เหมาะสม หรือบริษัทอาจดำเนินการซื้อหุ้นคืนจากเหล่าบรรดาผู้ถือหุ้นเหล่านี้เองก็ได้ ด้วยเหตุนี้เองอาจส่งผลให้ทุนของบริษัทและจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทเปลี่ยนแปลงไปได้

ผลในภายหลังการแปรสภาพบริษัท กรณีที่บริษัทดำเนินการซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยกับการแปรสภาพมาแล้ว บริษัทต้องดำเนินการตัดหุ้นในส่วนนี้ทิ้งพร้อมกับการลดทุนจดทะเบียนของบริษัท³⁸ หรือบริษัทอาจดำเนินการขายหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่ในบริษัทก็ได้ แต่ไม่สามารถเสนอขายต่อสาธารณชนได้

3.1.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนในประเทศอังกฤษนั้น หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมและกำกับ การแปรสภาพทั้งการแปรสภาพโดยความสมัครใจและการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมายในกรณี ศาลมีคำสั่งลดทุนของบริษัท ก็คือศาล ซึ่งมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งกำหนดกลไกของบริษัทที่ประสงค์จะแปรสภาพได้ในบางกรณี

ตามกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษมีหลายกรณีที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดกฎเกณฑ์ให้บริษัทต้องดำเนินการโดยไม่ต้องอาศัยมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นเมื่อ บริษัทมีปัญหาเกิดขึ้นในการประกอบธุรกิจ ยกตัวอย่างเช่น ดุลพินิจในการสั่งเลิกบริษัท ดุลพินิจในการสั่งให้บริษัทต้องซื้อหุ้นจากผู้ถือหุ้นบางกลุ่ม ดุลพินิจในการกำหนดหลักเกณฑ์ในหนังสือบริคณห์สนธิ หรือข้อบังคับของบริษัทเป็นต้น ซึ่งเหตุผลที่สำคัญคือศาลต้องการให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคแก่บรรดาผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายของบริษัท และเพื่อให้บริษัทบริหารกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ถือหุ้นของบริษัทจะร้องขอต่อศาลเพื่อพิจารณาความไม่ชอบด้วยกฎหมายในการดำเนินธุรกิจ แต่ก็ไม่ใช่ศาลจะใช้ดุลพินิจได้ตามอำเภอใจ ศาลจะใช้หลักเสียงข้างมากของผู้ถือหุ้นเป็นเกณฑ์ (Majority Rule) โดยศาลจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่เข้าไปแทรกแซงตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานภายในขององค์กรธุรกิจนั้นๆ ทั้งนี้เพราะศาลเคารพต่อสิทธิของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากที่เข้มติเสียงข้างมากเพื่อจัดการธุรกิจ แม้ว่าจะกระทบสิทธิของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยให้ต้องเสียหายบ้างในบางครั้งก็ตาม³⁹

³⁸ Stephen W. Mayson, Derek French and Christopher L. Ryan, *Company Law*, p.326

³⁹ Northey and Leigh's, *Introduction to Company Law*. Third edition (London : Butterworths, 1983), p.239 อ้างถึงใน วรวรรณ วงศ์ปัญญา, "ปัญหาเกี่ยวกับเหตุในการเลิกบริษัทโดยอาศัยคำสั่งศาล," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545) หน้า 26

โดยหลักทั่วไปตามกฎหมายคอมมอนลอว์ ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยที่ไม่พอใจต่อการตัดสินใจของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่เกินอำนาจ (Ultra Vires) ตามหนังสือบริคณห์สนธิหรือมีการละเมิดสิทธิของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อย หรือมีการกระทำการฉ้อฉลผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อย (fraud on the minority) ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยเหล่านั้นอาจขอให้ศาลเป็นผู้ช่วยบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แต่ศาลจะไม่เข้าไปแทรกแซงกรณีมีปัญหาเกิดขึ้น ศาลต้องการปล่อยให้การตัดสินใจเป็นเรื่องของผู้ถือหุ้นด้วยกันเองมากกว่า⁴⁰ เพราะศาลมองว่าการเข้าร่วมกันจัดตั้งบริษัทเกิดจากความสมัครใจของผู้ถือหุ้นแต่ละคนที่จะต้องดำเนินธุรกิจร่วมกัน ผู้ถือหุ้นย่อมเป็นผู้ที่เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าศาล

ดังนั้นในการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนโดยความสมัครใจของผู้ถือหุ้น หากผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ลงมติพิเศษให้บริษัทดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทเอกชน ศาลก็จะไม่เข้าไปแทรกแซงมติดังกล่าว แต่ศาลจะเข้าไปคุ้มครองผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยที่ไม่เห็นด้วยกับการแปรสภาพ โดยศาลจะกำหนดให้บริษัทดำเนินการซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นดังกล่าวในราคาที่เป็นธรรมซึ่งศาลอาจเป็นผู้กำหนด หรือบริษัทกำหนดให้ศาลพิจารณาจนเป็นที่พอใจว่าผู้ถือหุ้นได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ หรือศาลจะกำหนดกฎเกณฑ์อื่นใดที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

ตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมด บทบัญญัติในเรื่องการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนให้ดุลพินิจแก่ศาลในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อย หรือการกำหนดหลักเกณฑ์ในหนังสือบริคณห์สนธิหรือข้อบังคับของบริษัทให้เกิดความเหมาะสมซึ่งในการพิจารณาของศาลกระทำภายใต้หลักความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน (just and equitable) โดยไม่กระทบต่อผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท และเพื่อให้บริษัทดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

หน่วยงานอีกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท (Companies House) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทที่จัดตั้งขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยการดำเนินการใดๆ ของบริษัทจะต้องแจ้งไปยังนายทะเบียน เพื่อบันทึกไว้สำหรับการติดตามตรวจสอบ และให้เป็นที่ทราบแก่ประชาชน

⁴⁰ Andrew Hicks and S.H.Goo, *Cases and Materials on Company Law*. Fourth edition. (London : Blackstone Press Limited, 2001), p.424-425

3.2 ประเทศฝรั่งเศส

3.2.1 รูปแบบและลักษณะของบริษัท

การจัดตั้งบริษัทในประเทศฝรั่งเศสอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายทั่วไป 3 ฉบับได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งว่าด้วยบริษัท รัฐกฤษฎีกาที่ 67-236 ลงวันที่ 23 มีนาคม 1967 (Décret du 23 mars 1967) และประมวลกฎหมายพาณิชย์บรรพ 2 ว่าด้วยบริษัทพาณิชย์และกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d'intérêt économique) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อปี ค.ศ.2002 โดยปรับปรุงจากรัฐบัญญัติที่ 66-537 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 1966 ว่าด้วยบริษัทพาณิชย์ (les sociétés commerciales)

บทบัญญัติทั่วไปของบริษัท ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 1832 ที่บัญญัติไว้ว่า⁴¹

“บริษัทจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ตกลงกันนำทรัพย์สินหรือแรงงาน มาร่วมลงทุนในบริษัทเดียวกันเพื่อแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น
บริษัทอาจจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือโดยความตั้งใจโดยบุคคลคนเดียว
ผู้ถือหุ้นยอมผูกพันที่จะร่วมกันรับในผลขาดทุน ”

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถจำแนกลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของบริษัทได้ 4 ประการ ได้แก่⁴²

- (1) มีผู้ถือหุ้นจำนวนหลายคน (une pluralité d' associés)
- (2) นำทรัพย์สินมาลงทุนร่วมกัน (des apports)
- (3) มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของบริษัท (une participation aux résultats)
- (4) ผู้ถือหุ้นมีเจตนาที่จะดำเนินกิจการร่วมกัน

⁴¹ Art. 1832 Civil Code "A firm is established by two or several persons which agree by a contract to appropriate property or their industry for a common venture with a view to sharing the benefit or profiting from the saving which may result therefrom.

It may be established, in the cases provided for by statute, through an act of will of one person alone.

The members bind themselves to contribute to losses."

⁴² สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, "บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวตามกฎหมายฝรั่งเศส," วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 31, 2 (มิถุนายน 2544): 386

ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายอนุญาตให้จัดตั้งบริษัทได้หลายประเภท แต่บริษัทที่ได้รับความนิยมในการจัดตั้งก็มีลักษณะเหมือนกับในประเทศอื่นๆ นั่นก็คือบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (S.A.R.L.) และบริษัทมหาชนจำกัด (S.A.)⁴³ ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียน (registered company) และสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นทุกคนมีความรับผิดชอบจำกัดเพียงมูลค่าหุ้นที่ตนเองลงไว้ในบริษัท

3.2.1.1 บริษัทจำกัดโดยทั่วไป (Société à Responsabilité Limitée : S.A.R.L.)

บริษัทจำกัดโดยทั่วไป หมายถึงบริษัทซึ่งอาจจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป (กรณีจัดตั้งโดยบุคคลคนเดียวเรียกว่า E.U.R.L.) โดยบุคคลเหล่านั้นมีความรับผิดชอบไม่เกินมูลค่าทรัพย์สินที่ตนนำมาลงทุนในบริษัท ทั้งนี้ผู้ถือหุ้น (associés) ในบริษัทจะต้องมีจำนวนไม่เกิน 50 คน และทุนของบริษัทจะต้องไม่ต่ำกว่า 50,000 ฟรังก์ โดยแบ่งออกเป็นหุ้น (parts sociales) มีมูลค่าเท่าๆ กัน และจะต้องชำระจนเต็มมูลค่า⁴⁴

ลักษณะที่สำคัญของบริษัทจำกัดโดยทั่วไป ได้แก่

- (1) บริษัทจำกัดโดยทั่วไปเป็นบริษัทปิด (closed companies) กล่าวคือเป็นบริษัทที่ไม่สามารถเสนอขายหุ้นแก่สาธารณชนได้⁴⁵
- (2) ในบางธุรกิจไม่สามารถจัดตั้งในรูปของบริษัทจำกัดโดยทั่วไปได้อย่างเช่นธุรกิจประกันภัย หรือธนาคารพาณิชย์⁴⁶
- (3) การออกตราสารทางการเงินหรือหลักทรัพย์ในบริษัทจำกัดโดยทั่วไปทำได้เพียงการออกหุ้นทุนและหุ้นกู้เท่านั้น และไม่สามารถเสนอขายต่อสาธารณชนได้⁴⁷

⁴³ Lex Fori International Lawyers. "Concepts of French Law Relating to Commercial Companies" Available from : http://www.lexfori.net/concepts_of_french_law_relating_.htm

⁴⁴ "Chapter 9 Business entities" Available from : <http://e-fpo.fpo.go.th/e-fiscal/PWGuides/individualguides/DOCS/wcd00011/wcd01139.htm>

⁴⁵ Pieere Bézard and Jean-Jacques Caussain. "French Perspectives" Available From : <http://www.creda.ccip.fr/colloques/pdf/1999-droit-Europe-%20XXIe/droit-societes-actes-GB.pdf>

⁴⁶ Julian Maitland-Walker, Guide to European Company Laws, Second edition. (London : Sweet&Maxwell, 1997), p.201

⁴⁷ Article L223-11 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d'intérêt économique 2002

(4) การโอนหุ้นในบริษัทจำกัดโดยทั่วไปให้แก่บุคคลภายนอกไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นของบริษัท หากผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ไม่อนุมัติให้โอนหุ้นไปยังบุคคลภายนอกแล้ว ผู้ถือหุ้นเหล่านั้นจะต้องซื้อหุ้นดังกล่าวหรือบริษัทดำเนินการซื้อหุ้นแล้วลดทุนจดทะเบียนลง⁴⁸ อีกทั้งการโอนหุ้นในบริษัทจำกัดโดยทั่วไป ผู้ถือหุ้นมีภาระในค่าธรรมเนียม⁴⁹

(5) บริษัทจำกัดโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องมี commissaire aux apports ซึ่งเป็นองค์กรควบคุมภายนอกบริษัทซึ่งแต่งตั้งขึ้นจากบัญชีรายชื่อของผู้ตรวจบัญชี (commissaire aux comptes) หรือในระหว่างผู้เชี่ยวชาญที่ขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีที่ศาลจัดทำขึ้น โดย commissaire aux apports ทำหน้าที่ในการประเมินมูลค่าของทรัพย์สินที่นำมาลงหุ้น และสิทธิประโยชน์เฉพาะอื่นใดถ้ามี เมื่อคราวจัดตั้งบริษัทหรือเมื่อมีการเพิ่มทุน การแต่งตั้ง commissaire aux apports ในบริษัทจำกัดโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นทางเลือก กล่าวคือเมื่อผู้ถือหุ้นมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าการแต่งตั้ง commissaire aux apports ไม่มีความจำเป็น หรือเมื่อไม่มีทรัพย์สินใดที่นำมาลงหุ้นมีมูลค่าเกินกว่า 50,000 ฟรังก์ และมูลค่าของทรัพย์สินที่นำมาลงหุ้น (ซึ่งมิได้ให้ commissaire aux apports ทำการประเมิน) มีมูลค่าไม่เกินกึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดของบริษัท⁵⁰

(6) การจัดการบริษัทจำกัดโดยทั่วไปกระทำโดยกรรมการ (gerant) ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไม่ต่ำกว่า 1 คน จะเป็นนิติบุคคลไม่ได้ ซึ่งกรรมการในบริษัทจำกัดโดยทั่วไปจะไม่ได้รับประโยชน์จากภาษีและหลักประกันทางสังคม (tax and social security) เช่นเดียวกับที่ลูกจ้างได้รับ เว้นแต่เป็นกรรมการฝ่ายผู้ถือหุ้นข้างน้อยหรือกรรมการที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในบริษัท จึงจะได้รับประโยชน์ดังกล่าว⁵¹

ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะสำคัญของบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (S.A.R.L.) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเหมาะที่จะจัดตั้งสำหรับบริษัทขนาดเล็กที่ไม่ได้มีทุนจดทะเบียนสูงและไม่มีผู้เริ่มก่อการเป็นจำนวนมาก แต่หากพิจารณาถึงข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจ การเงิน การพาณิชย์ ลักษณะของอุตสาหกรรมที่จะดำเนินการที่มีขนาดใหญ่ ทุนจดทะเบียนหรือผู้เริ่มก่อการที่มีจำนวนมาก การจัดตั้งในรูปแบบบริษัทจำกัดโดยทั่วไปดูจะไม่เหมาะสม ลักษณะของบริษัทที่สัมพันธ์กับกิจการขนาดใหญ่ นั่นก็คือบริษัทมหาชน (S.A.)⁵² ซึ่งไม่ว่าจะจัดตั้งขึ้นตั้งแต่แรกหรือแปรสภาพจากบริษัทจำกัดโดยทั่วไปก็ตาม

⁴⁸ Ibid., p.46-47

⁴⁹ Lex Fori International Lawyers. "Concepts of French Law Relating to Commercial Companies"

⁵⁰ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, "บริษัทจำกัดที่มีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียวตามกฎหมายฝรั่งเศส," : 389

⁵¹ Lex Fori International Lawyers. "Concepts of French Law Relating to Commercial Companies"

⁵² Ibid.

3.2.1.2 บริษัทมหาชน (Société Anonyme : S.A.)

บริษัทมหาชน หมายถึงบริษัทซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยบุคคลเหล่านั้นมีความรับผิดชอบไม่เกินมูลค่าทรัพย์สินที่ตนนำมาลงทุนในบริษัท สำหรับทุนขั้นต่ำของ บริษัทประเภทนี้แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ในเรื่องการเสนอขายหุ้นต่อสาธารณชน กล่าวคือ

(1) บริษัทมหาชนที่ไม่ประสงค์จะเสนอขายหุ้นต่อสาธารณชน (appel public a l'epargne) บริษัทดังกล่าวจะต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 250,000 ฟรังก์ โดยเสนอขายครั้งแรกไม่ต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด และส่วนที่เหลือต้องเสนอขายให้หมดภายในระยะเวลา 5 ปี โดยหุ้นทุกหุ้นต้องชำระเต็มมูลค่า และบริษัทมหาชนประเภทนี้ไม่สามารถออกหุ้นชนิดผู้ถือได้ ลักษณะของบริษัทมหาชนประเภทนี้มีลักษณะเป็นบริษัทปิด (closed public corporation) มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนไม่มากซึ่งไม่ต่างจากบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (S.A.R.L.) มากนัก แต่การเลือกจัดตั้งบริษัทมหาชนประเภทนี้อาจได้รับประโยชน์บางประการซึ่งไม่มีในบริษัทจำกัดโดยทั่วไป เช่นประโยชน์ทางภาษี การออกตราสารทางการเงินบางประเภท

(2) บริษัทมหาชนที่ประสงค์จะเสนอขายหุ้นต่อสาธารณชน โดยการนำหุ้นไปซื้อขายผ่านตลาดที่มีการควบคุมทั้งหมด (regulated market) บริษัทดังกล่าวจะต้องมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 1,500,000 ฟรังก์ โดยเสนอขายครั้งแรกไม่ต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุนจดทะเบียนทั้งหมด และส่วนที่เหลือต้องเสนอขายให้หมดภายในระยะเวลา 5 ปี โดยหุ้นทุกหุ้นต้องชำระเต็มมูลค่าเช่นเดียวกัน ลักษณะของบริษัทมหาชนประเภทนี้มีลักษณะเป็นบริษัทเปิด (opened corporation) ซึ่งจะมีผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก หน่วยงานสำคัญในการกำกับดูแลบริษัทประเภทนี้คือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ (AMF)

ลักษณะที่สำคัญประการอื่นๆ ของบริษัทมหาชนไม่ว่ามีความประสงค์จะเสนอขายหุ้นหรือไม่ ได้แก่

(1) ธุรกิจบางประเภทถูกกฎหมายบังคับให้มีการจัดตั้งในรูปของบริษัทมหาชนเท่านั้น เช่นธุรกิจประกันภัย ธุรกิจที่เกี่ยวกับการลงทุน หรือธนาคารพาณิชย์⁵³

⁵³ Article L223-1 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d'intérêt économique

(2) การออกตราสารทางการเงิน (Financial Instrument) สามารถกระทำได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นในรูปของตราสารทุน ได้แก่ หุ้นสามัญ (actions) หุ้นบุริมสิทธิ (actions privilégiées) หุ้นที่ให้สิทธิในการรับเงินปันผลลำดับแรกแต่ไม่มีสิทธิออกเสียง (Les actions a dividende prioritaire sans droit de vote) หุ้นที่ให้สิทธิในการออกเสียง 2 เท่า (actions avec droit de vote double) หรือออกในรูปของตราสารหนี้รวมถึงตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน ได้แก่ หุ้นกู้ (obligations) หุ้นกู้แปลงสภาพ (obligations convertibles échangeables ou remboursables en actions) หุ้นกู้พร้อมใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น (obligations avec bons de souscription d' actions) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น (bons de souscription) เป็นต้น⁵⁴

(3) การโอนหุ้นให้แก่บุคคลภายนอกของบริษัทเป็นไปโดยเสรี ยกเว้นแต่มีข้อกำหนดการโอนไว้ในสัญญาจัดตั้งบริษัท (statuts) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะปิดกั้นไม่ให้บุคคลนั้นโอนหุ้นของตนเองได้ ดังนั้นบริษัทจะต้องดำเนินการซื้อหุ้นหรือจัดให้มีผู้ซื้อหุ้นดังกล่าว⁵⁵

(4) บริษัทมหาชนถูกบังคับว่าจะต้องมี commissaire aux apports หรือองค์กรควบคุมภายนอกบริษัท

(5) ในการจัดการบริษัทมหาชนสามารถเลือกได้ว่าจะจัดการบริษัทในรูปของคณะกรรมการชั้นเดียวเหมือนบริษัทจำกัดโดยทั่วไปซึ่งต้องมีจำนวนตั้งแต่ 3 ถึง 12 คน หรือจะเลือกให้ระบบคณะกรรมการสองชั้นก็ได้ ถ้าหากบริษัทมหาชนใดประสงค์ที่จะใช้ระบบคณะกรรมการสองชั้นก็จะต้องระบุเอาไว้ในสัญญาจัดตั้งบริษัท และจะต้องแบ่งองค์กรภายในบริษัทออกเป็น 3 ฝ่าย คือคณะกรรมการบริหาร (executive board) คณะกรรมการกำกับดูแล (supervisory board) และที่ประชุมผู้ถือหุ้น⁵⁶

การเลือกใช้การบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการกำกับดูแลนั้น จำนวนสมาชิกของคณะกรรมการกำกับดูแลต้องมีจำนวนตั้งแต่ 3 ถึง 12 คน โดยได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมจัดตั้งบริษัท ที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท หรือโดยองค์กรภายนอกอื่นตามที่ข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้ โดยสมาชิกในคณะกรรมการกำกับดูแลต้องเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท หน้าที่หลักๆ ของคณะกรรมการกำกับดูแลคือ ควบคุมการบริหารงานและแต่งตั้งกรรมการบริหารซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกไม่เกิน 5 คนสำหรับบริษัทมหาชนที่ไม่ได้เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชน และไม่เกิน 7 คน สำหรับบริษัทมหาชนที่เสนอขายหุ้นให้แก่สาธารณชน⁵⁷

⁵⁴ "Chapter 9 Business entities"

⁵⁵ Jean – Pierre Le Gall and Paul Morel, *French Company Law*, p.126-127

⁵⁶ ศณิน สุปิน, "คณะกรรมการกำกับดูแลบริษัท," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543) หน้า 97-98

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38

(6) กรรมการในบริษัทมหาชนทุกคนจะได้รับประโยชน์จากภาษีและหลักประกันทางสังคม (tax and social security) เช่นเดียวกับลูกจ้าง

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดตั้งในรูปของบริษัทมหาชนเหมาะกับบริษัทที่มีขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ และหากเป็นบริษัทที่เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนแล้ว ย่อมมีผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียเป็นจำนวนมาก กฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับจึงย่อมมีมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นกฎเกณฑ์จากประมวลกฎหมายพาณิชย์ว่าด้วยบริษัทพาณิชย์และกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รัฐกฤษฎีกาที่ 67-236 ลงวันที่ 23 มีนาคม 1967 รวมถึงกฎเกณฑ์ของ AMF (Autorité Des Marchés Financiers) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านตลาดที่อยู่ภายใต้การควบคุม (regulated market) แต่เมื่อใดก็ตามที่บริษัทมหาชนไม่ประสงค์จะดำรงสถานะในรูปของบริษัทมหาชนอีกต่อไปไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม บริษัทนั้นก็สามารถที่จะแปรสภาพมาเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปได้ภายใต้เงื่อนไขและกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

3.2.2 การแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (Transformation S.A. into S.A.R.L.)

ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ว่าด้วยบริษัทพาณิชย์และกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้บัญญัติให้บริษัทมหาชนที่ไม่ประสงค์จะดำเนินการในรูปบริษัทมหาชนอีกต่อไปสามารถแปรสภาพกลับมาเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปได้ ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตในเรื่องการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป 2 ประการคือ

- (1) การแปรสภาพบริษัทมหาชนดังกล่าวมีเพียงแต่การแปรสภาพโดยความสมัครใจเท่านั้น ไม่มีการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมายในประการอื่น ดังนั้นการแปรสภาพจึงเป็นไปโดยความประสงค์ของสมาชิกหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทเท่านั้น
- (2) ธุรกิจบางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้จัดตั้งในรูปของบริษัทมหาชนไม่อาจแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปได้

3.2.2.1 ขั้นตอนและวิธีการ

การแปรสภาพบริษัทมหาชน (S.A.) เป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (S.A.R.L.) ตกอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายพาณิชย์ว่าด้วยบริษัทพาณิชย์และกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มาตรา L225-243 ถึง L225-246 โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ ดังนี้

(1) เงื่อนไขโดยทั่วไป (general conditions)

บริษัททุกประเภทที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายฝรั่งเศส ที่ประสงค์จะเปลี่ยนสถานะของบริษัทจะต้องมีเงื่อนไข 2 ประการดังนี้

ก. บริษัทมหาชนที่ประสงค์จะแปรสภาพไปดำรงสถานะอื่นทางกฎหมายจะต้องดำรงสถานะในรูปของบริษัทมหาชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี และบริษัทนั้นได้จัดทำงบการเงินในรอบระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาซึ่งได้ผ่านการอนุมัติผลประกอบการโดยที่ประชุมผู้ถือหุ้นแล้ว (bilan d' exercices)⁵⁸ บทบัญญัติในกรณีนี้มีลักษณะเดียวกันสำหรับการแปรสภาพองค์กรธุรกิจในทุกประเภทในประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือไม่ว่าองค์กรธุรกิจใดประสงค์จะแปรสภาพไปดำรงสถานะในอีกองค์กรธุรกิจหนึ่ง ก็จะต้องดำรงสถานะในองค์กรธุรกิจนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี เพื่อให้สมาชิกหรือผู้ถือหุ้นได้รับทราบสถานะทางการเงินและผลประกอบการขององค์กร ก่อนที่จะตัดสินใจลงมติให้มีการแปรสภาพองค์กร

ข. บริษัทมหาชนนั้นจะแปรสภาพได้ต่อเมื่อมีบันทึกรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัท โดยรายงานดังกล่าวต้องมีการรับรองว่าส่วนของผู้ถือหุ้น (equity capital) มีมูลค่าอย่างน้อยเท่ากับจำนวนหุ้นทุนของบริษัท (share capital)⁵⁹ โดยผู้สอบบัญชีมีบทบาทที่สำคัญในการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับรายงานทางการเงินของบริษัทและเป็นผู้ที่เพิ่มความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี

(2) เงื่อนไขเฉพาะ (special conditions)

สำหรับบริษัทมหาชนทุกประเภทที่ประสงค์จะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เฉพาะดังนี้

ก. บริษัทมหาชนที่ประสงค์จะแปรสภาพจะต้องมีคุณลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับบริษัทจำกัดโดยทั่วไป เช่นทุนจดทะเบียนขั้นต่ำต้องไม่น้อยกว่า 50,000

⁵⁸ Article L225-243 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d' intérêt économique 2002

⁵⁹ Article L225-244 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d' intérêt économique 2002

พริ้งค์และต้องชำระจนเต็มมูลค่า ต้องมีผู้ถือหุ้นไม่เกิน 50 คนรวมทั้งจะต้องมีการระบุตัวผู้ถือหุ้นทุกคน เป็นต้น⁶⁰

ข. บริษัทมหาชนนั้นจะต้องจัดให้มีการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบกับเรื่องดังกล่าว โดยจะต้องได้รับมติเห็นชอบจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นวิสามัญ (Extraordinary General Meetings) โดยได้รับเสียงข้างมากเป็นพิเศษ (special resolution) ตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการแก้ไขสัญญาจัดตั้งบริษัทจำกัดโดยทั่วไป⁶¹ กล่าวคือมติเสียงข้างมากเป็นพิเศษที่นำมาใช้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้กับบริษัทจำกัดโดยทั่วไป ไม่นำเอาเสียงข้างมากเป็นพิเศษตามกฎหมายที่ใช้บังคับกับบริษัทมหาชนมาใช้⁶² ดังนั้นบริษัทมหาชนที่ประสงค์จะแปรสภาพจะต้องได้รับมติเสียงข้างมากจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

ค. บริษัทมหาชนจะต้องยื่นเรื่องให้แก่บรรดาผู้ถือหุ้นทุกประเภทของบริษัท โดยตัวแทนผู้ถือหุ้น (bondholders' representatives) หรือผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 1 ใน 13 ของจำนวนหุ้นทุกประเภทเดียวกันต้องดำเนินการเรียกประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาปรึกษาและหาข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป⁶³ หากที่ประชุมผู้ถือหุ้นไม่อนุมัติการแปรสภาพ บริษัทต้องดำเนินการไถ่ถอนหุ้นกู้โดยทันที⁶⁴ หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นซึ่งกฎหมายมองว่ามักเป็นผู้ลงทุนรายย่อย โดยการแปรสภาพกฎหมายจึงกำหนดให้มีการไถ่ถอนหุ้นหากที่ประชุมผู้ถือหุ้นไม่เห็นด้วยกับการแปรสภาพดังกล่าว แต่หากที่ประชุมผู้ถือหุ้นยินยอมให้มีการแปรสภาพ หุ้นกู้ก็ยังมีผลต่อไปจนกว่าจะถึงวันครบกำหนดไถ่ถอน

นอกจากนั้นแล้ว บริษัทต้องจัดให้มีการซื้อหรือไถ่ถอนหลักทรัพย์หรือตราสารทางการเงินบางประเภทที่มีอาจมีได้ในบริษัทจำกัดโดยทั่วไปตามราคาและผู้เชี่ยวชาญกำหนด ยกตัวอย่างเช่น หุ้นกู้แปลงสภาพ หรือใบสำคัญแสดงสิทธิ ซึ่งล้วนเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่อาจมีได้ในบริษัท

⁶⁰ Jean – Pierre Le Gall and Paul Morel, *French Company Law*, p.266

⁶¹ Article L225-245 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d' intérêt économique 2002

⁶² ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ว่าด้วยว่าด้วยบริษัทพาณิชย์และกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ กำหนดว่าการประชุมผู้ถือหุ้นวิสามัญในบริษัทมหาชนเพื่อพิจารณาเรื่องสำคัญของบริษัท มติจะมีผลบังคับใช้ต่อเมื่อได้รับคะแนนเสียงข้างมากไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

⁶³ Jean – Pierre Le Gall and Paul Morel, *French Company Law*, p.228-229

⁶⁴ *Ibid.*, p.267

จำกัดโดยทั่วไป และบริษัทต้องรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ (AMF) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับตราสารทางการเงินดังกล่าวรับทราบ ส่วนหลักทรัพย์บางประเภทที่ไม่อาจมีได้ในบริษัทจำกัดอีกกลุ่มหนึ่งคือ หุ้นที่ให้สิทธิในการรับเงินปันผลลำดับแรกแต่ไม่มีสิทธิออกเสียง และหุ้นที่ให้สิทธิออกเสียง 2 เท่า ซึ่งหุ้นดังกล่าวจัดอยู่ในส่วนหุ้นทุน (equity securities) ที่มีสิทธิพิเศษแห่งหุ้นเป็นกรณีพิเศษที่กฎหมายกำหนดให้มีได้เฉพาะบริษัทมหาชนเท่านั้น⁶⁵ ดังนั้นในการแปรสภาพบริษัทจึงต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนสภาพหลักทรัพย์นั้นๆ เป็นรูปแบบอื่นที่กฎหมายที่ใช้บังคับกับบริษัทจำกัดโดยทั่วไปอนุญาตให้มีได้ โดยได้รับความยินยอมจากบรรดาผู้ถือหลักทรัพย์นั้นๆ

ง. ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการตามข้อ ข. และ ค. แล้ว บริษัทมหาชนต้องจัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อแก้ไขสัญญาจัดตั้งบริษัทให้เป็นไปตามที่กฎหมายที่ใช้บังคับกับบริษัทจำกัดโดยทั่วไปกำหนดไว้ รวมถึงชื่อของบริษัท อีกทั้งให้แต่งตั้งกรรมการชุดใหม่ของบริษัทที่จะแปรสภาพ โดยการลงมติในแต่ละเรื่องให้นำหลักเกณฑ์ของกฎหมายบริษัทจำกัดโดยทั่วไปมาใช้บังคับ เนื่องจากขณะนั้นบริษัทกำลังจะเข้าสู่การเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปแล้ว

จ. บริษัทมหาชนจะได้รับการประกาศให้แปรสภาพได้ก็ต่อเมื่อดำเนินการตามข้อกำหนดของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat)* โดยบริษัทมหาชนที่ประสงค์จะแปรสภาพต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังนี้

- ต้องนำความดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนที่สำนักงานทะเบียนบริษัทและการพาณิชย์ (Registry of commerce and companies) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลองค์กรธุรกิจในประเทศฝรั่งเศส และเสียค่าธรรมเนียมให้ครบถ้วน เพื่อประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยในการจดทะเบียนดังกล่าวจะต้องประกอบไปด้วยสำเนาতিของบริษัทที่อนุมัติการแปรสภาพ สำเนาเอกสารเกี่ยวกับคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่และสำเนาเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับบริษัทที่จะแปรสภาพ

⁶⁵ Ibid., p.201-203

* สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐเป็นองค์กรของรัฐบาลฝรั่งเศสตั้งอยู่ในเมืองปารีส มีหน้าที่ในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย ให้ความเห็นทางกฎหมาย และทำหน้าที่ในการเป็นศาลสูงสุดเกี่ยวกับพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ซึ่งเป็นการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของบรรดาการกระทำทางปกครองของรัฐ (administrative justice) สมาชิกภายในองค์กรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายหรือผู้พิพากษาระดับสูง นอกจากนั้นแล้วสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐยังมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายด้วยกัน 3 ประการ คือ การดำเนินการให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง การควบคุมให้การบังคับใช้กฎหมายโดยหน่วยงานของรัฐเป็นไปโดยถูกต้อง และการพัฒนาคุณภาพของกฎหมาย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- ต้องนำความดังกล่าวไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนที่ศาลพาณิชย์ (Commercial Court) ซึ่งจะต้องไม่มีการคัดค้านมติโดยผู้มีส่วนได้เสียต่อศาลพาณิชย์ หากมีการคัดค้านมติการแปรสภาพ บริษัทจะยังไม่สามารถแปรสภาพได้จนกว่าศาลจะได้พิจารณามติการแปรสภาพดังกล่าว

เมื่อบริษัทได้ดำเนินการตามข้อกำหนดของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐแล้ว การแปรสภาพจึงมีผลสมบูรณ์⁶⁶

(3) เงื่อนไขพิเศษ (extraordinary conditions)

ในกรณีที่บริษัทมหาชนที่เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนผ่านตลาดทุกประเภทหรือเป็น opened company นั้น ในการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป จะต้องเพิกถอนหลักทรัพย์ออกจากตลาดทุกประเภทเสียก่อน โดยการเพิกถอนนั้นจะต้องปฏิบัติตาม Règlement Général De L'Autorité Des Marchés Financiers ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปของ AMF (Autorité Des Marchés Financiers) ที่มีบทบาทในการควบคุมกำกับตลาดทุน มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือการเพิกถอนหลักทรัพย์ออกจากตลาดทุกประเภทของบริษัทมหาชนประเภทที่เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนนั้นมีลักษณะเป็นการนำไปสู่การเป็นบริษัทปิด (closed company) หรือเป็นบริษัทประเภทไม่เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชน (non publicly held company)⁶⁷ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการนำไปสู่การเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (going private)

ในการเพิกถอนหลักทรัพย์นั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นที่ลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท ซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบโดย AMF ถึงความถูกต้องของคำร้องเพิกถอนรวมถึงข้อมูลที่ผู้ร้องต้องยื่นให้แก่ AMF เพื่อตรวจสอบด้วย

เมื่อ AMF ตรวจสอบแล้วเห็นชอบในคำร้องขอเพิกถอนหลักทรัพย์ AMF ได้กำหนดให้บริษัทต้องจัดทำแผนการเสนอซื้อหุ้นของผู้ถือหุ้นร้อยละ 5 ที่ไม่เห็นชอบต่อการเพิกถอนหลักทรัพย์ โดยต้องจัดให้ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากที่เหลืออยู่ดำเนินการซื้อหุ้นดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ AMF กำหนดเป็นกรณีๆ ไป สำหรับราคาเป็นไปตามที่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลภายนอก

⁶⁶ Article L225-244 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d'intérêt économique 2002

⁶⁷ Jean – Pierre Le Gall and Paul Morel, *French Company Law*, p.194-195

เป็นผู้กำหนด และบริษัทต้องรายงานแผนดังกล่าวต่อ AMF เพื่อพิจารณาถึงความถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

ภายหลังจากที่ AMF ได้เห็นชอบในทุกกรณีแล้ว และบริษัทได้จัดให้มีการซื้อหุ้นจากผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยกับการเพิกถอนหลักทรัพย์แล้ว การเพิกถอนหลักทรัพย์จึงมีผลสมบูรณ์ ขั้นตอนต่อไปในการแปรสภาพคือการปฏิบัติตามเงื่อนไขทั่วไปและเงื่อนไขเฉพาะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตามหากเป็นบริษัทมหาชนที่ไม่ได้เสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณชน ในการแปรสภาพก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษแต่อย่างใด

3.2.2.2 ผลจากแปรสภาพ (result of transformation)

เมื่อบริษัทมหาชนได้ดำเนินการตามข้อกำหนดของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) ในกรณีที่ประสงค์จะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปแล้ว ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้

(1) ผลต่อบริษัทและคณะกรรมการบริษัท

การแปรสภาพจะไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นนิติบุคคลของบริษัทนั้นๆ รวมถึงกิจการที่บริษัทนั้นๆ ได้ทำไป กล่าวคือเมื่อบริษัทจดทะเบียนแล้วย่อมก่อให้เกิดสภาพความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย แม้ภายหลังจะมีการแปรสภาพก็มิได้ทำให้เกิดสภาพนิติบุคคลขึ้นใหม่แต่อย่างไรก็ตามที่มาตรา 210-6 ประมวลกฎหมายพาณิชย์กำหนดไว้⁶⁸ ดังนั้นบริษัทที่แปรสภาพมาแล้วย่อมต้องรับเอาทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทมหาชนเดิมมาด้วย

หากการแปรสภาพเกิดขึ้นระหว่างรอบปีบัญชี บริษัทไม่จำเป็นต้องสรุปยอดบัญชีและจัดทำบัญชีขึ้นใหม่ภายใต้ชื่อของบริษัทที่แปรสภาพแล้ว และเมื่อสิ้นสุดรอบปีบัญชานั้น

⁶⁸ Article L210-6 LIVRE II Des sociétés commerciales et des groupements d'intérêt économique 2002

"Trading companies shall have legal personality with effect from their registration in the commercial and companies register. The conversion in due form of a company shall not give rise to the creation of a new legal personality. The same shall apply with respect to extension."

ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำรายงานบัญชีประจำปีขึ้นโดยให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นพิจารณาอนุมัติภายใต้กฎเกณฑ์ของบริษัทจำกัดโดยทั่วไป⁶⁹

การแปรสภาพบริษัทมีผลทำให้คณะกรรมการชุดเดิมหมดอำนาจลง บริษัทต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่เข้ามาทำหน้าที่ และเมื่อสิ้นสุดรอบปีบัญชี คณะกรรมการชุดใหม่ต้องจัดทำรายงานการจัดการในรอบปีบัญชีที่ผ่านมาเสนอต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาอนุมัติเช่นเดียวกัน⁷⁰

ในประการสุดท้ายการแปรสภาพจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการเลิกจ้างเหล่าบรรดาพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทโดยไม่มีเหตุผล หากบริษัทเลิกจ้างหรือไล่พนักงานหรือลูกจ้างออกโดยไม่มีเหตุผล พนักงานหรือลูกจ้างมีสิทธิเรียกร้องให้บริษัทรับผิดชอบจากการกระทำที่ไม่เป็นธรรมได้⁷¹ กล่าวคือบริษัทที่แปรสภาพจะถือเอาเหตุดังกล่าวมาเป็นข้ออ้างในการเลิกจ้างพนักงานหรือลูกจ้างออกมิได้ หากมีการเลิกจ้าง กฎหมายกำหนดให้มีการจ่ายค่าชดเชยเพื่อให้พนักงานหรือลูกจ้างมีเงินจำนวนหนึ่งสำหรับใช้จ่ายในระหว่างที่ว่างงานหลังจากที่จะต้องถูกเลิกจ้างหรือต้องบอกเลิกสัญญาจ้าง เพราะการสิ้นสุดของสัญญานั้นเกิดขึ้นโดยลูกจ้างมิได้กระทำความผิด และเป็นเหตุที่ทำให้ลูกจ้างได้รับความเสียหายที่ต้องตกงาน ดังนั้นแม้ว่านายจ้างจะบอกกล่าวล่วงหน้าให้ลูกจ้างทราบถึงการเลิกจ้างและแม้สัญญาเลิกจ้างจะมีเหตุผลอันสมควร (cause réelle et sérieuse) ลูกจ้างก็มีสิทธิได้รับค่าชดเชยเมื่อมีระยะเวลาการทำงานพอสมควรและไม่ได้กระทำความผิดลักษณะร้ายแรง⁷² รวมถึงการจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ลูกจ้างที่ต้องว่างงานนั้นเป็นรายเดือนในระหว่างที่ลูกจ้างหรือผู้ว่างงานยังไม่สามารถหางานทำใหม่ได้ เป็นการจ่ายเงินสงเคราะห์กรณีว่างงานที่เรียกว่า Les indemnités de chômage⁷³ และหากมีการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม พนักงานลูกจ้างมีสิทธิร้องขอความเป็นธรรมต่อศาลได้ อีกทั้งกฎหมายแรงงานของประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดให้บริษัทที่มีลูกจ้างอย่าง

⁶⁹ Jean – Pierre Le Gall and Paul Morel, French Company Law, p.268-269

⁷⁰ Ibid., p.269

⁷¹ Ibid., p.269

⁷² Jean Rivero & Jean Savatier, Droit du Travail, e éd. Mise à jour, Presses Universitaires de France. 1984, p.531 อ้างถึงใน วิจิตรา (ทุ่งลัดดา) วิเชียรชม, กฎหมายคุ้มครองแรงงาน, พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544) หน้า 150

⁷³ Jean Jacques DUPEROUX, Droit de la Sécurité Sociale, 12° éd., Dalloz, 1993, p.799-863 อ้างถึงใน วิจิตรา (ทุ่งลัดดา) วิเชียรชม, กฎหมายคุ้มครองแรงงาน, พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2544) หน้า 147

น้อย 50 คนต้องจัดให้มีคณะกรรมการลูกจ้าง (workers' committee) เพื่อเป็นตัวแทนของลูกจ้างทั้งหมดในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างเพื่อเป็นการคุ้มครองลูกจ้างโดยทั่วไป⁷⁴ ลักษณะดังกล่าวเป็นไปตามหลักการคุ้มครองลูกจ้างเมื่อมีการปรับโครงสร้างบริษัท (corporate transformation)

(2) ผลต่อบุคคลที่ 3

การแปรสภาพจะมีผลต่อบุคคลภายนอกเมื่อมีการจดทะเบียนตามข้อกำหนดของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ ส่วนบรรดาเจ้าหน้าที่ของบริษัทก่อนที่จะแปรสภาพย่อมไม่ได้รับผลกระทบจากการแปรสภาพ กล่าวคือเจ้าหน้าที่มีสิทธิ อำนาจหน้าที่และหลักประกันอย่างไรก่อนการแปรสภาพก็ยังมีสิทธินั้นอยู่คงเดิม

การแปรสภาพมิได้เป็นการยกเลิกสัญญาที่บริษัทได้ทำไว้ก่อนการแปรสภาพ อย่างเช่นสัญญาเช่าที่บริษัททำไว้ก่อนแปรสภาพก็ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปโดยบริษัทที่แปรสภาพไม่จำเป็นต้องแจ้งแก่ผู้ให้เช่าถึงการแปรสภาพของบริษัทแต่อย่างใด บริษัทที่แปรสภาพถูกผูกมัดโดยข้อความและเงื่อนไขของสัญญาเช่าที่ทำได้ตั้งแต่แรก สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง⁷⁵

3.2.2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพ

จากที่ได้ศึกษาถึงขั้นตอนและวิธีการในการแปรสภาพบริษัทมหาชนในประเทศฝรั่งเศสนั้น พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพ คือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ (AMF) หน่วยงานทางทะเบียน และศาลพาณิชย์ ซึ่งหน่วยงานทั้งสามเข้ามาเกี่ยวข้องคนละขั้นตอนดังนี้

(1) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ (Autorité Des Marchés Financiers / AMF)

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปในกรณีที่บริษัทมหาชนนั้นเป็นบริษัทที่เสนอขาย

⁷⁴ Jean – Pierre Le Gall and Paul Morel, *French Company Law*, p.250-251

⁷⁵ *Ibid.*, p.269

หลักทรัพย์ต่อประชาชนซึ่งทำการซื้อขายผ่านตลาดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของ AMF ซึ่ง AMF เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ทางการเงิน (Financial Security Act) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2546 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของระบบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเงิน

AMF เป็นหน่วยงานสาธารณะที่เป็นอิสระซึ่งมีสภาพนิติบุคคลทางกฎหมาย ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร 16 คน คณะกรรมการบังคับใช้กฎหมาย 12 คน คณะกรรมการพิเศษและคณะกรรมการที่ปรึกษา โดย AMF มีหน้าที่ที่สำคัญ 3 ประการได้แก่⁷⁶

1. คุ้มครองตราสารทางการเงินในการลงทุนทุกประเภทรวมถึงเครื่องมือในการลงทุนอื่นๆ
2. ทำให้นักลงทุนหรือบุคคลภายนอกเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองสูงสุด
3. รักษาระเบียบตลาดการเงินให้มีประสิทธิภาพ

การดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กฎหมายให้อำนาจ AMF ในการออกกฎเกณฑ์ กฎระเบียบต่างๆ การมีคำสั่งอนุญาต การควบคุมตรวจสอบ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายต่อบริษัทที่เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนรวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเรื่องการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปนั้น AMF มีหน้าที่เข้ามาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของบริษัทมหาชนที่เสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนในเรื่องของการเปิดเผยหลักทรัพย์ การซื้อหลักทรัพย์จากบรรดาผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยในการเปิดเผยหลักทรัพย์ รวมถึงในกรณีที่มีการซื้อคืนหลักทรัพย์บางประเภทที่ไม่อาจมีได้ในบริษัทจำกัดโดยทั่วไป ราคาของหลักทรัพย์ที่ทำการซื้อ และระยะเวลาในการดำเนินการตามที่ AMF กำหนด หลักการดังกล่าวเป็นไปเพื่อคุ้มครองผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่ไม่เห็นชอบกับการเปิดเผยหลักทรัพย์ออกจากการซื้อขายผ่านตลาดทั้งหมดรวมถึงผู้ถือหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวไม่กระทบต่อตลาดการเงินซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า AMF เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นรายย่อยและผู้ถือหลักทรัพย์บางประเภทในบริษัทมหาชนที่กำลังจะดำเนินการแปรสภาพเข้าสู่การเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไป (going private) อย่างไรก็ตามหาก

⁷⁶ Autorité Des Marchés Financiers. "What we do" Available from : http://www.amf-france.org/affiche_page.asp?urldoc=lesmissionsamf.htm&lang=en&Id_Tab=0 (May, 28 2007)

เป็นบริษัทมหาชนที่ไม่ได้ดำเนินการเสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณชนและไม่มีการออกตราสารทางการเงินประเภทต่างๆ นอกจากหุ้นแล้ว ก็ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของ AMF และในการแปรสภาพก็ไม่ต้องอาศัยเงื่อนไขพิเศษแต่อย่างใดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

(2) หน่วยงานทางทะเบียนและศาลพาณิชย์ (commercial court)

บริษัทมหาชนทุกประเภทไม่ว่าจะเสนอขายหุ้นต่อสาธารณชนหรือไม่ และประสงค์จะแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดโดยทั่วไปจะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ จึงจะถือว่ามีผลสมบูรณ์ ซึ่งคำสั่งดังกล่าวกำหนดให้บริษัทมหาชนนั้นจะต้องดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนบริษัทและการพาณิชย์ และนายทะเบียนที่ศาลพาณิชย์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อกำหนดในลักษณะดังกล่าวมีขึ้นเพื่อประกาศให้สาธารณชนรับรู้ถึงการแปรสภาพของบริษัท และหากมีผู้มีส่วนได้เสียคนใดไม่ได้รับความคุ้มครองจากบริษัทเนื่องจากบริษัทไม่ได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือกระทำในลักษณะอื่นใดที่ทำให้ตนได้รับความเสียหาย ผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวสามารถยื่นคำร้องขอความคุ้มครองต่อศาลพาณิชย์ได้ หรือในกรณีที่ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยคนใดเห็นว่าตนถูกกดขี่หรือแสวงหาประโยชน์โดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะโดยการกระทำของกรรมการหรือผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากนั้น ในทางปฏิบัติผู้ถือหุ้นดังกล่าวมีสิทธิฟ้องคดีกรรมการหรือผู้ถือหุ้นนั้นต่อศาลพาณิชย์ฝรั่งเศสได้ โดยศาลจะใช้หลักเรื่องละเมิดหรือการฝ่าฝืนสิทธิทั่วไปมาใช้บังคับ และถ้ามีการลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นในทางกดขี่หรือทำให้ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยเสียเปรียบแล้ว ผู้ถือหุ้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลพาณิชย์โดยใช้บทบัญญัติในเรื่องการยกเลิกมตินั้นได้⁷⁷ ลักษณะดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลพาณิชย์ที่มีอำนาจพิจารณาเรื่องที่กระทบต่อผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยเป็นการทั่วไป ดังนั้นหากผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยเห็นว่าตนถูกกดขี่หรือแสวงหาประโยชน์โดยไม่เป็นธรรมจากการแปรสภาพบริษัท ผู้ถือหุ้นดังกล่าวมีอำนาจฟ้องคดีให้ศาลพาณิชย์พิจารณาเป็นการเฉพาะเรื่องได้ ซึ่งหากศาลเห็นว่ามติดังกล่าวเป็นไปโดยมิชอบ ศาลก็จะมีคำสั่งยกเลิกมติดังกล่าว หรือศาลอาจมีคำสั่งให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อย เช่นกำหนดให้บริษัทจัดหาผู้ซื้อหุ้นจากผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นชอบกับการแปรสภาพ เพื่อไม่ให้การบริหารงานของบริษัทต้องประสบปัญหา

⁷⁷ P. Meinhardt, *Company Law in Europe*. Third edition (England : Gower Publishing Co., Ltd., 1981), p. F-12 (iii) อ้างถึงใน เสาวนีย์ อัครโรจน์, "การฟ้องคดีของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยในกฎหมายบริษัท," *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมิกราช* 9, 2 (ธันวาคม 2540): 43-44

3.3 วิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของการแปรสภาพบริษัทมหาชนเป็นบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัดระหว่างประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส

ตามที่ได้กล่าวมาถึงวิธีการและขั้นตอนในการแปรสภาพในประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสพบว่ามี ความเหมือนกันและแตกต่างกันในสาระสำคัญดังนี้

ความเหมือนกันของการแปรสภาพจากบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด

- (1) การแปรสภาพถือเป็นเรื่องสำคัญของบริษัทที่จะต้องอาศัยมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นวิสามัญในการดำเนินการ
- (2) กฎหมายกำหนดให้บริษัทที่ดำเนินการแปรสภาพต้องแก้ไขหนังสือบริคณห์สนธิ และข้อบังคับของบริษัทหรือสัญญาจัดตั้งบริษัทให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัดทุกประการ รวมทั้งชื่อของบริษัท นอกจากนั้นแล้วหากบริษัทมหาชนมีหลักทรัพย์หรือตราสารทางการเงินชนิดใดที่ไม่อาจมีได้ในบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด บริษัทนั้นต้องดำเนินการซื้อหรือไถ่ถอนคืนตามราคาที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญ
- (3) การแปรสภาพไม่ส่งผลกระทบต่อสัญญาใดๆ ที่บริษัททำไว้ก่อนการแปรสภาพ เนื่องจากการแปรสภาพมิได้เป็นการยกเลิกสภาพความเป็นนิติบุคคล ดังนั้นสิทธิ หนี้สิน และทรัพย์สินของบริษัทมหาชนเดิมก็โอนมาเป็นของบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัดต่อไป

ความแตกต่างกันของการแปรสภาพจากบริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทเอกชนหรือบริษัทจำกัด

- (1) ในประเทศอังกฤษมีทั้งการแปรสภาพโดยความสมัครใจและการแปรสภาพโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ส่วนในประเทศฝรั่งเศสมีเพียงการแปรสภาพโดยความสมัครใจเท่านั้น
- (2) ในประเทศอังกฤษกฎหมายกำหนดให้การแปรสภาพต้องอาศัยมติพิเศษซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับกับบริษัทมหาชน ส่วนในประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้การแปรสภาพต้องอาศัยมติพิเศษซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับกับบริษัทจำกัด
- (3) ในประเทศอังกฤษ กฎหมายบัญญัติชัดเจนให้ผู้ถือหุ้นที่ไม่เห็นด้วยกับการแปรสภาพยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลได้เป็นการทั่วไป โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณากำหนดความเหมาะสมต่อไป ส่วนในประเทศฝรั่งเศสการคัดค้านเป็นไปโดยอาศัยบทบัญญัติทั่วไป กล่าวคือหากผู้มีส่วนได้เสียคนใดได้รับความเสียหายหรือผู้ถือหุ้นเห็นว่าตนถูกกดขี่หรือแสวงหาประโยชน์โดยไม่เป็นธรรม ก็มีสิทธิ

ฟ้องต่อศาลพาณิชย์เพื่อขอให้ศาลคุ้มครองจากการกระทำที่ไม่ชอบเป็นกรณีๆ ไป โดยศาลจะนำเรื่อง
ละเมิดมาใช้หรือศาลอาจยกเลิกมติดังกล่าวหรือให้ความคุ้มครองประการอื่นใดก็ได้

(4) ในประเทศอังกฤษ กฎหมายอนุญาตให้บริษัทซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นที่คัดค้านการ
แปรสภาพได้ แต่ในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายไม่อนุญาตให้บริษัทซื้อหุ้นคืนในกรณีการแปรสภาพ
บริษัท ดังนั้นหากต้องมีการซื้อหุ้นคืน จึงเป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะต้องจัดให้มีการซื้อหุ้นคืนเท่านั้น

(5) ในประเทศอังกฤษมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจนกว่าใน
ประเทศฝรั่งเศส อย่างเช่นระยะเวลาในการทำคำร้องคัดค้าน ระยะเวลาในการนำคำสั่งของศาลส่ง
มอบไปยังนายทะเบียน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 ประเทศก็ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเวลาที่บริษัทที่
ประสงค์จะแปรสภาพจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น เนื่องจากกฎหมายมองว่าการแปรสภาพย่อม
เป็นไปตามขั้นตอนของบริษัท ซึ่งแต่ละบริษัทย่อมมีปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงอาจใช้
ระยะเวลาไม่เท่ากัน

(6) ในประเทศฝรั่งเศสบริษัทมหาชนที่จะแปรสภาพต้องดำรงสถานะในรูปของบริษัท
มหาชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ส่วนประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว การแปรสภาพจะเกิดขึ้น
เมื่อไรก็ได้เมื่อได้รับมติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น

(7) ในประเทศฝรั่งเศสกฎหมายกำหนดให้ต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น
ทุกประเภท ส่วนในประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว

(8) ในประเทศฝรั่งเศสการแปรสภาพต้องมีการตั้งคณะกรรมการชุดใหม่สำหรับ
บริษัทจำกัดโดยทั่วไป ส่วนในประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว จึงสามารถใช้กรรมการชุดเดิมได้
โดยไม่จำเป็นต้องมีการตั้งกรรมการชุดใหม่

(9) ในประเทศฝรั่งเศส การแปรสภาพจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อนำความไปจดทะเบียนที่
สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท นายทะเบียนที่ศาลพาณิชย์ ตามข้อกำหนดของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ
ส่วนในประเทศอังกฤษหากนายทะเบียนรับจดทะเบียนและมีการออกหนังสือรับรองนิติบุคคลใหม่ ก็มี
ผลสมบูรณ์